Ἀριθ. 463 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 11 Νοεμβρίου 1884

ΙΟΥΛΙΕΤΤΑ ΛΑΜΠΕΡ

ΙΟΥΛΙΕΤΤΑ ΛΑΜΠΕΡ

Ἡ χαριεστάτη συγγραφεύς, ἧς δημοσιεύομεν τὴν εἰκόνα, ἐγεννήθη τῷ 1836 ἐν ἐπαρχίᾳ τῆς Γαλλίας· νεαρωτάτη συνεζεύχθη μετὰ ἰατροῦ τινος, τοῦ La Messine, ἀλλ' ὁ γάμος οὗτος δὲν ἀπέβη διόλου εὐτυχής. Ἀποθανόντος τοῦ συζύγου της, μετέβη εἰς Παρισίους, τὸ κέντρον πάσης ἐν Γαλλίᾳ φιλολογικῆς ἀξίας καὶ φιλοδοξίας, δι' ἀλλεπαλλήλων δὲ ἔργων, μυθιστορημάτων, διηγημάτων, περιγραφῶν, ἐντυπώσεων, δὲν ἐβράδυνε ν' ἀποκτήσῃ ὄνομα ἐν τῇ γαλλικῇ φιλολογίᾳ. Ἦτο δὲ θελκτικώτατος τύπος συγγραφέως ἡ περικαλλεστάτη ἐκείνη γυνὴ ἡ μεστὴ εὐφυΐας καὶ ἀγαθότητος, ἡ σκορπίζουσα τὴν χάριν περὶ αὐτὴν καὶ πρώτιστα πάντων ἐπὶ τῶν γραφομένων της, καὶ ὑπὲρ πάντα ἄλλον γράφοντα ἐπικυροῦσα τὸ γνωστὸν ὅτι ἐκ τοῦ ὕφους διαγινώσκεται ὁ συγγραφεύς.

Τὰ σπουδαιότερα τῶν ἔργων της, ἅτινα πάντα σχεδὸν ἔγραψεν ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Juliette Lamber, ἐκτὸς ὀλιγίστων ὑπὸ τὸ ὄνομα J. La-Messine εἶνε «Ἡ ἄσχημος» περιεργότατον μυθιστόρημα, «Τὸ χωρίον μου» ὅπου ἐν πολλαῖς παρατηρήσεσι περὶ τοῦ ἐπαρχιακοῦ βίου ἐγκατασπείρει ἡδείας ἀναμνήσεις, «Ἐπὶ τῶν Ἄλπεων», πλῆρες περιγραφικῆς ποιήσεως ἔπος, καὶ τὸ τελευταῖον περὶ Οὐγγαρίας ἔργον της, τὸ ἄρτι ἐκδοθὲν καὶ μέγαν ἐξεγεῖραν πάταγον. Εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἰδιαιτέρως γνωστὴ εἶνε διὰ τὴν *Ἑλληνίδα*, ἥτις πρό τινων ἐτῶν μετεφράσθη ἐν ἀθηναϊκῇ ἐφημερίδι καὶ τὴν «περὶ νεοελληνικῆς ποιήσεως μελέτην» δημοσιευθεῖσαν τὸ πρῶτον ἐν τῇ *Νέᾳ Ἐπιθεωρήσει*.

Ἡ Ἰουλιέττα Λαμπὲρ ἐν Παρισίοις συνεζεύχθη μετὰ τοῦ ἐγκρίτου γάλλου πολιτικοῦ καὶ μέλους τῆς ἐθνοσυνελεύσεως κατὰ τὸ 1870 καὶ γερουσιαστοῦ εἶτα Ἐδμόνδου Ἀδάμ.

Ἡ κολοσσιαία περιουσία τοῦ συζύγου κατέστησεν αὐτὴν ἱκανὴν νὰ ἐκπληρώσῃ καθ' ὁλοκληρίαν τοὺς φιλολογικοὺς καὶ πολιτικοὺς πόθους της. Ἡ αἴθουσα αὐτῆς ἐγένετο ἐν βραχεῖ περίφημος, ὅπως δ' ἄλλοτε ἡ τῆς κυρίας Ρεκαμιέ, ἀνεδείχθη τὸ ἐντευκτήριον τῶν μεγίστων συγγραφέων, καλλιτεχνῶν καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Γαλλίας. Ὁ Pailleron ἐν τῇ περιλαλήτῳ κωμῳδίᾳ του «Le monde où l'on s'ennuie» τὴν αἴθουσαν ταύτην ἔλαβεν ὡς τύπον.

Μετὰ τὸ 1870 ἰδίως δὲ μετὰ τὴν πολιτικὴν κρίσιν τοῦ 1877 οἱ σπουδαιότατοι τῶν δημοκρατικῶν ἡγουμένου τοῦ Γαμβέττα συνήρχοντο ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς Κυρίας Ἀδάμ, οὕτω δὲ ἡ αἴθουσα ἐγένετο κέντρον πολιτικῆς ἐνεργείας τοῦ ἰσχυροτέρου ἐν Γαλλίᾳ κόμματος, καὶ ἐν αὐτῇ ἔλαβε τὴν γένεσίν της ἡ τῇ 15 Ὀκτωβρίου 1879 ἱδρυθεῖσα «Νέα Ἐπιθεώρησις», τὸ γνωστὸν ἰσοβάθμιον τῇ *Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο κόσμων* περιοδικόν, ὅπερ διευθύνει δεξιώτατα γράφουσα ἅμα καὶ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικήν.

Ἡ Κυρία Ἀδὰμ δύναται νὰ ὁρισθῇ ὡς ἑξῆς: Συγγραφεύς, πολιτικὴ γυνὴ καὶ φιλέλλην· διότι θερμῶς ἀγαπᾷ τὴν Ἑλλάδα καὶ διὰ τῶν ἔργων αὐτῆς, καὶ διὰ τῆς Νέας Ἐπιθεωρήσεως, καὶ ἐν παντὶ ζωηρῶς ἐξεδήλωσε τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην της. Εἴδομεν ἰδιόγραφον αὐτῆς ἐπιστολὴν πρός τινα φίλον της ἐνταῦθα, ἐν ᾗ γράφει ὅτι ὑποκάρδιός της πόθος ἦτο νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ θὰ ἤρχετο ἤδη εἰμὴ ὁ θάνατος τῆς μητρός της ἀνέτρεπε τὰ σχέδιά της· ἀλλὰ θὰ ἔλθῃ λίαν προσεχῶς, διότι τὸ ὄνειρόν της εἶνε εἰς τὸ ἄρτι ἐκδοθὲν αὐτῆς σύγγραμμα *Ἡ πατρὶς τῶν Οὔγγρων* νὰ δώσῃ ὡς ἀντίρροπον τὸ *Ἡ πατρὶς τῶν Ἑλλήνων*.

Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

ΑΙ ΜΙΚΡΑΙ ΑΔΕΛΦΑΙ ΤΩΝ ΑΠΟΡΩΝ

(Ἐκ τῶν τοῦ Maxime Du Camp)

Ἀφιεροῦται τῷ θεραπευτηρίῳ «Ὁ Εὐαγγελισμός»

Α'. ΣΑΙΝ ΣΕΡΒΑΝ.

Περὶ τὸ 1838 νέος ἱερεὺς γεννηθεὶς μὲν ἐν Σαὶν Μαλῶ, ἐκπαιδευθεὶς δὲ ἐν τῇ ἱερατικῇ σχολῇ τῆς Ῥέννης, εἶχε σταλῇ ὡς ἕβδομος Β ι κ ά ρ ι ο ς εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Σαὶν-Σερβάν. Ἦτο τότε 26 ἢ 27 ἐτῶν καὶ ὠνομάζετο Le Pailleur. Καταγόμενος ἐκ τοῦ γενναίου ἐκείνου γένους, τοῦ γεννήσαντος τὸν Duguay-Trouin, τὸν Σατωβριάν, τὸν Συρκούφ, τὸν Βρουσσαί, καὶ τὸν Λαμεναί, γένους πείσμονος, περιπαθοῦς καὶ θυμοειδοῦς, ἐκέκτητο τὸ κυριώτατον προτέρημα τοῦ Βρετανοῦ, τὴν ἐπίμονον θέλησιν. Αὐτὸς ὑπῆρξεν ἡ ψυχὴ τοῦ ἱδρύματος καὶ ἐτακτοποίησεν αὐτό. «Καθόσον προβαίνω εἰς τὴν ἡλικίαν, ἔγραφεν ἡ Γεωργία Σάνδ, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐκτιμῶ τὴν ἀγαθότητα, καθότι βλέπω ὅτι ἐκ πάντων τῶν δώρων τοῦ Θεοῦ, εἶνε τὸ σπανιώτερον.» Τὴν ἀγαθότητα αὐτὴν «τὸ δῶρον τοῦ Θεοῦ», ἣν ἐκέκτητο εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμόν, ὁ ἀββᾶς Le Pailleur διέχυσεν εἰς τὴν φιλάνθρωπον αὐτοῦ ἐπιχείρησιν μεταδοὺς αὐτῇ γλυκύτητα ἀνεκλάλητον. Κατενόησεν ἆρά γε κατὰ τὴν ὥραν τῶν πρώτων ἀγώνων, καὶ προεῖδε τὴν μέλλουσαν ἔκτακτον αὔξησιν τῆς μικρᾶς κοινότητος, ἧς ἦτο ὁ ποιμήν, ὁ ἱδρυτὴς καὶ ὁ ἀρχηγός; Εἶδεν ἐν τῷ μέλλοντι πάντα τὰ καταστήματα, τὰ ὁποῖα παρήχθησαν ἐκ τοῦ ὑπερῴου τοῦ Σαὶν-Σερβάν; Ἀμφιβάλλομεν. Ἡ φιλοδοξία του ἦτο ταπεινοτέρα καὶ ὁ σκοπὸς ἐγγύτερος.

Τὸ ἐπιζητούμενον ἦτο ἁπλῶς τὸ εὐποιεῖν μετὰ μόνου τοῦ ἀμέσου ἀποτελέσματος τοῦ πραττομένου ἀγαθοῦ, τῆς ἀνακουφιζομένης πενίας, τῆς πραϋνομένης ἀλγηδόνος, τοῦ διασωζομένου γήρατος ἀπὸ τῆς ἐπαιτείας καὶ τοῦ πλάνητος βίου. Τὰ ἐπίλοιπα ἐνεπιστεύοντο εἰς τὴν θείαν Πρόνοιαν καὶ κατ' ἀρχὰς καὶ νῦν ἔτι. Ἐν τῷ μικρῷ δωματίῳ τῆς Ἰωάννας Ἰουγὰν ἔζων ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ, ὡσαύτως καὶ τώρα ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν ζῶσιν ἡμέρᾳ τῇ ἡμέ-

ρᾳ. Πῶς θὰ φάγωσιν αὔριον; Ἀγνοοῦσιν. Ὁ Θεὸς θέλει φροντίσει καὶ ὁ Θεὸς φροντίζει. Τὸ ἀξιοθαύμαστον ἐν τῷ ἱδρύματι, τὸ ὁποῖον ὁ ἀββᾶς Le Pailleur ἐθεμελίωσεν, εἶνε ὅτι οὔτε κληροδοτήματα ἐπεζήτησεν οὔτε προσόδους, ἀλλὰ μόνον τὴν ἐλεημοσύνην, τὴν ἡμερησίαν ἐλεημοσύνην· ἐπίστευσεν εἰς αὐτὴν καὶ δὲν ἠπατήθη. Αὐτὴ ἐστέγασεν, ἔθρεψε καὶ ἐνέδυσε μυριάδας γερόντων ἐνδεῶν, οἵτινες ἄνευ αὐτῆς ἤθελον ἀποθάνει τῆς πείνης εἰς τὰς γωνίας τῶν ἀγυιῶν, ἢ ἐκ τῆς μέθης ὑπὸ τὴν τράπεζαν τῶν καπηλείων.

Ἡ ἐμφοροῦσα αὐτὸν πίστις ἦτο τῇ ἀληθείᾳ μεγάλη. Ἡ ἐπὶ τὸν Θεὸν πεποίθησίς του δὲν ἐκλονήθη· τὸ ἐννοῶ, ἦτο ἱερεύς. Ἀλλὰ δὲν ἐκλονήθη οὐδ' ἡ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους πεποίθησίς του, καθότι παρ' αὐτῶν ἐζήτει καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ ὥραν τὰ μέσα τοῦ θεραπεύειν ἀνάγκας οὐδέποτε ἐκλειπούσας, καὶ παρ' αὐτῶν τὰ ἔλαβεν. Αὐτὸ εἶνε τὸ θαῦμα. Τὸ μάννα τὸ τρέφον τοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς ζωῆς λιμώττοντας δὲν πίπτει ἐξ οὐρανοῦ, πίπτει ἐκ τῆς χειρὸς τῶν ἀνθρώπων, ἡ δὲ πεποίθησις ἐπὶ τὴν ἀνεξάντλητον τῆς ἀνθρωπότητος συμπάθειαν καὶ εὐσπλαγχνίαν παρέσχε τὸ μέσον πρὸς ἀντίληψιν πλείστων δυστυχῶν.

Εἰκάζω, ὅτι ὁ ἀββᾶς Le Pailleur πολλάκις ἠναγκάσθη νὰ παλαίσῃ πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ προϊσταμένους του φοβουμένους τὴν τόλμην του καὶ τὴν ἀκαταπόνητον ἐκείνην ἀσυνεσίαν, ἣν οὔτε αἱ δυσχέρειαι κατέβαλλον οὔτε τῆς ἁπλουστέρας λογικῆς αἱ προρρήσεις. Ἡ λογικὴ εἶχεν ἄδικον καὶ ἡ ἀσυνεσία εἶχε δίκαιον. Ἡ ψυχὴ τοῦ πτωχοῦ Βικαρίου εἶχε πτερά, ἀνέπτη δὲ εἰς ὕψη ἀνώτερα τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας. Ὁ ἀββᾶς Le Pailleur ζῇ ἔτι. Δὲν τὸν γνωρίζω, ἀλλ' εἶδον τὴν εἰκόνα του. Ἀξιοσημείωτος εἶνε ἡ εὐμενὴς τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν χειλέων του ἔκφρασις, τὸ μέτωπόν του ἐμφαίνει νοημοσύνην, τὸ δ' ἐπικρατοῦν ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ του εἶνε ἡ πρᾳότης. Ἐν τῇ ἠρέμῳ ἐκείνῃ μορφῇ ἐμβλέπει τις συνδυαζομένην τὴν ἠπιότητα μετὰ τῆς ἐπιμόνου καρτερίας τῆς χαρακτηριζούσης τοὺς ἄνδρας, οἵτινες οὐδέποτε ἐκθαρροῦσι, καὶ κάμπτονται μὲν ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης, ἀλλὰ δὲν ὑποχωροῦσιν οὔτε ἀπέναντι τῶν ἄλλων οὔτε ἀπέναντι ἑαυτῶν.

Οὐ μόνον δὲ ἦτο ἡ ψυχὴ τοῦ ἀρτισυστάτου ἱδρύματος, ἀλλὰ καὶ ὑλικῶς μετεῖχεν αὐτοῦ ζῶν πενιχρῶς ὅπως θρέψῃ τοὺς ἐνδεεῖς γέροντας, σπανίως ἀνανεῶν τὰ ῥάσα του καὶ νηστεύων συχνότερον τοῦ κεκανονισμένου. Ὅτε ἀπὸ τοῦ ὑπερῴου μετῴκησαν εἰς τὸ ἀρχαῖον καπηλεῖον, ἔλαβον ἀνάγκην χρημάτων. Τὸ ἀποταμίευμα τῆς Φανὼν Ὠβὲρ δὲν ἤρκει· ὁ ἀββᾶς ἐπώλησε τὸ χρυσοῦν ὡρολόγιόν του καὶ — ὅπερ ὑπῆρξεν ἀληθὴς θυσία — τὰ ἀργυρᾶ αὐτοῦ ἱερὰ σκεύη περιῆλθον εἰς χεῖρας τοῦ μεταπράτου καὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀγορὰν στρωμάτων διὰ τὰς κλίνας τῶν γερόντων. Αἱ τέσσαρες πτωχαὶ γυναῖκες αἱ ἐπιμελούμεναι τῶν ὑποτρόφων δὲν ἔτρωγον πάντοτε κατὰ κόρον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, πολλάκις δὲ κατεκλίθησαν νήστεις μόνην τροφὴν ἔχουσαι τὴν προσευχήν. Ἑσπέραν τινὰ χειμερινὴν ἀφοῦ οἱ πρεσβῦται ἔφαγαν καὶ κατεκλίθησαν, αἱ τέσσαρες ὑπηρέτριαι τῶν ἀπόρων ἠθέλησαν νὰ φάγωσι καὶ αὐταί. Ἐρευνήσασαι τὰς σκευοθήκας ἀνεκάλυψαν τριάκοντα μόλις δράμια ἄρτου καὶ ἀστεϊσθεῖσαι ἐπὶ τούτῳ, ἡτοιμάζοντο νὰ τραπῶσι πρὸς τὸν ὕπνον ὅτε ἤκουσαν κρουομένην τὴν θύραν. Τρόφιμα ἐστέλλοντο παρὰ τοῦ ἐφημερίου καὶ τὴν φορὰν ταύτην τοὐλάχιστον ἐδυνήθησαν νὰ φάγωσιν.

Ἡ ἐν Σαὶν-Σερβὰν οἰκία ἦτο πλήρης, αἱ ἀδελφαὶ ἐκοιμῶντο ὅπου ἐδύναντο, ὑπὸ τὴν στέγην καὶ ἐπὶ τοῦ κλιμακοπέδου. Ὁ χῶρος ἔλειπεν ὅπως παραλάβωσι πάντας τοὺς ζητοῦντας καταφύγιον. Πλησίον τῆς οἰκίας εἶχεν οἰκόπεδον, ἀλλὰ πῶς νὰ κτίσωσι, πῶς ν' ἀγοράσωσι τὸ ὑλικὸν καὶ νὰ μισθώσωσιν ἐργάτας; Ἡ κοινότης εἶχεν ἐν ὅλοις 50 λεπτὰ ἐν τῷ ταμείῳ. Αἱ ἀδελφαὶ ἤρξαντο σκάπτουσαι τὴν γῆν καὶ συλλέγουσαι λίθους εἰς τοὺς ἀγροὺς ἵνα κτίσωσι τὰ θεμέλια τοῦ παραρτήματος, τὸ ὁποῖον ἤθελον νὰ προσθέσωσιν εἰς τὸ ἄσυλόν των. Οἱ ἐργάται τοῦ Σαὶν-Σερβὰν συνεκινήθησαν βλέποντες τὰς πτωχὰς ἐκείνας γυναῖκας μεταχειριζομένας τὴν σκαπάνην καὶ καθίδρους ἐκ τοῦ κόπου, καὶ προσήνεγκον τὴν ἐργασίαν των, ἐργολάβος δέ τις μετέφερε τὸ ὑλικόν. Πανταχόθεν συνέρρευσαν αἱ δωρεαὶ καὶ οὕτως ἀνηγέρθη νέα οἰκία, ἐν ᾗ ἐδύναντο νὰ δεχθῶσι 40 ἔτι ἐνδεεῖς.

Ὁ ἀββᾶς Le Pailleur ὥρισε τὸν σκοπὸν τοῦ ἱδρύματος καὶ διέγραψε τὴν ἀποστολήν του, ἧς δὲν δύναται νὰ παρεκκλίνῃ, περιορίσας αὐτὴν εἰς τὴν περίθαλψιν τῶν ἀπόρων γερόντων. Αἱ πρῶται Μικραὶ Ἀδελφαὶ παρελάμβανον πάντας τοὺς πάσχοντας, τὰ ἀπολωλότα παιδία, τὰ ὀρφανὰ καὶ τὰ ἀνάπηρα, ὡς καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ γήρατος καταβεβλημένους. Ὁ ἀββᾶς Le Pailleur περιέστειλε τὴν τοιαύτην φιλανθρωπίαν, ἥτις ἐκινδύνευε νὰ ἐξασθενήσῃ, ἐπ' ἄπειρον ἐξαπλουμένη, τὴν ἐταξινόμησεν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ τὴν περιώρισεν εἰς τὸ ἀνώτατον τῆς εὐποιΐας σημεῖον ἤτοι τὴν περίθαλψιν τοῦ ἐσχάτου γήρατος. Βεβαίως κατὰ τοὺς περιπάτους του μαθητὴς ὤν, ὁ ἀββᾶς πολλάκις συνήντησεν εἰς τὰς δημοσίας ὁδοὺς γέροντας ῥακενδύτους, οἰνοβαρεῖς ἢ ἐπαίτας ἔχοντας βλακώδη τὰ χείλη καὶ ἐσβεσμένους τοὺς ὀφθαλμούς, φθειριῶντας δὲ καὶ παρουσιάζοντας θέαμα τοσοῦτον μᾶλλον εἰδεχθές, καθόσον ὁ πρὸς τὸ γῆρας σεβασμὸς εἶνε σχεδὸν ἔμφυτος εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ γέρων ἐπαίτης εἶνε ἐν γένει μέθυσος καὶ ἀλήτης, παραδίδει ἑαυτὸν εἰς πάσας τὰς κακίας, οὐδαμῶς φροντίζων ν' ἀπαλλαγῇ αὐτῶν. Τοιοῦτοι ὑπῆρχον πολλοὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν Βρετανίᾳ. Ὁ ἀββᾶς ὡς ἄνθρωπος εὐσπλαγχνίσθη τὴν δυστυχίαν, ὡς ἱερεὺς ἔφριξεν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ διαφθορᾷ. Ἀγαθὸς ὢν καὶ νοήμων κατενόησεν ὅτι ὁ θέλων νὰ σώσῃ τὴν ψυχὴν δέον νὰ ἐπιμεληθῇ προηγουμένως τοῦ σώματος, καὶ τότε βεβαίως συνέλαβε τὸ σχέδιον, ἐξ οὗ τοσαῦται προέκυψαν ἀγαθαὶ πράξεις καὶ τὸ ὁποῖον αἱ πτωχαὶ γυναῖκες τοῦ Σαὶν-Σερβὰν ὑπὸ τῆς ἑαυτῶν μεγαλοψυχίας ὁδηγούμεναι, ἐφήρμοσαν ἐν μέσῳ τῶν δυσχερειῶν, ἃς περιεγράψαμεν.

Ἡ τῶν γερόντων περίθαλψις εἵλκυσε τοὺς ἀπόρους γέροντας, ἡ δὲ τῶν νοσοκόμων ἀφοσίωσις προσήγαγε καὶ ἄλλας νοσοκόμους. Ἡ μικρὰ κοινότης ἀνεπτύσσετο. Νεαραὶ γυναῖκες καὶ ἐργάτιδες συμμετέσχον τοῦ ἔργου. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐρανιστριῶν ηὔξησε, συγχρόνως δὲ ἠλαττώθη ὁ ἀριθμὸς τῶν γερόντων τῶν παρ' ἑκάστης ἀδελφῆς περιθαλπομένων. Τὸ ἵδρυμα ἐπρόκοπτεν. Ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐνδεεῖς καὶ ἀλλαχοῦ. Χωρὶς νὰ ἐξέλθωσι τοῦ νόμου δύνανται νὰ εὕρωσι

δυστυχεῖς χρήζοντας ἀντιλήψεως. Ἐπιχειρητέον καὶ τοῦτο. Ὁ ἀββᾶς Le Pailleur ἐμνήσθη τῆς πόλεως Ῥέννης, ἐν ᾗ εἶχε διδαχθῆ τὰ ἱερὰ μαθήματα, καὶ τῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῆς βριθόντων ἐπαιτῶν καὶ ἀπέστειλεν ἐκεῖ τὴν Μαρίαν Αὐγουστίνην, ἣν ἐκάλουν ἤδη καλὴν μητέρα. Τοῦτο συνέβη τῷ 1846· ἐν διαστήματι λοιπὸν ἓξ μόλις ἐτῶν τὸ ἵδρυμα ἦτο ἤδη εἰς θέσιν νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν θεμελίωσιν νέων καταστημάτων. Ἡ Μαρία Αὐγουστίνα μετέβη μόνη εἰς Ῥέννην, τὴν ὁποίαν δὲν ἐγνώριζε. Καὶ κατὰ πρῶτον ἐφρόντισε νὰ εὕρῃ πτωχούς, δὲν ὑπῆρχε δὲ ἔλλειψις τούτων. Εἴς τι προάστειον περιέχον πλείονα καπηλεῖα ἡ οἰκία σεμνὰς ἐμίσθωσεν οἴκημα, εἶδός τι ἀποθήκης, ἣν ἐκ τῶν ἐνόντων διασκευάσασα, ἐπλήρωσε μετ' οὐ πολὺ πρεσβυτίδων. Πρὸς περίθαλψιν αὐτῶν μετεκλήθησαν ἐκ Σαὶν-Σερβὲν τέσσαρες ἀδελφαί. Τὸ ἵδρυμα ἐκίνησε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ, χάρις δὲ εἰς τὰ εἰσρεύσαντα πλούσια ἐλέῃ ἠδυνήθησαν νὰ μετοικήσωσιν εἰς συνοικίαν ἧττον θορυβώδη. Τότε συνέβη συγκινητικώτατον γεγονός. Οἱ στρατιῶται, οἱ ἄεργοι, οἱ μέθυσοι, οἱ συχνάζοντες εἰς τὰ καπηλεῖα, παρὰ τὰ ὁποῖα ἡ Μαρία Αὐγουστίνα εἶχεν ἱδρύσει τὸ πρῶτον αὐτῆς ἄσυλον, ἠθέλησαν νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν μετοικεσίαν. Μετεκόμισαν δὲ τὰ ἀχύρινα στρώματα, τὰς κλίνας, τὰ μαγειρικὰ σκεύη, τοὺς γέροντας καὶ τὰς γραίας καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἀποχαιρετίζοντες τὰς Μικρὰς Ἀδελφάς, ἔθεσαν εἰς τὰς χεῖράς των τὸ πεντόλεπτον, τὸ προωρισμένον εἰς τὸ καπηλεῖον.

Τὸ κατάστημα τῆς Ῥέννης ἐλειτούργει εὑρίσκον εἰς τὰ ἐλεήμονα τῶν Βρετανῶν αἰσθήματα τὰ μέσα τοῦ θεραπεύειν τὰς μᾶλλον ἐπειγούσας ἀνάγκας. Ἡ Μαρία Αὐγουστίνα μετέβη εἰς Δινάν, ὅπου ἐκάλει αὐτὴν δήμαρχος εὐφυὴς ἐπιθυμῶν νὰ προικίσῃ τὴν πόλιν του δι' ἄσυλου γερόντων, ἄνευ δαπάνης. Οὐδ' ἐψεύσθη τοῦ σκοποῦ του ἐπικαλεσθεὶς τὰς Μικρὰς Ἀδελφάς, αἵτινες ἄνευ διστάγμοῦ ἐδέχθησαν (1846). Ἡ πόλις τοῦ Δινὰν ἐπεδείξατο μεγαλοδωρίαν τινὰ παραχωρήσασα αὐταῖς δωρεὰν κτίριον ἄχρηστον, παλαιάν τινα φυλακήν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν διήρχοντο αἱ ὑπόνομοι, τοσοῦτον δὲ ὑγρὰν καὶ νοσηράν, ὥστε ἔπαυσαν καθείργοντες ἐν αὐτῇ καταδίκους. Αἱ Μικραὶ Ἀδελφαὶ συγκαταβατικώτεραι τῶν κακούργων, ἐνεκατέστησαν τοὺς γέροντας εἰς τὸ καλλίτερον δωμάτιον καὶ ἔλαβον δι' ἑαυτὰς τὸ χεῖρον, ἀναμένουσαι ἡμέρας βελτίονας. Ἡ φυλακὴ κτισθεῖσα διὰ ποινικοὺς σκοπούς, εἶχε θύρας ἀνοιγούσας ἔξωθεν καὶ μὴ κλειομένας ἔσωθεν. Χρήματα δὲν εἶχον πρὸς τροποποίησιν τῶν κλείθρων, ἐπὶ πολλὰς δὲ νύκτας καὶ πολλοὺς μῆνας ἐκοιμήθησαν μὲ θύρας ἀνοικτάς. Ἐπὶ ἓν περίπου ἔτος ἔζησαν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἐκεῖνο, ἀλλ' ἡ πόλις Δινὰν αἰσχύνην αἰσθανομένη ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ καταστάσει, ἔπαυσε τέλος αὐτὴν δι' ἀφθόνων δωρεῶν.

Ἐκεῖνοι οἵτινες ὑπὸ θρησκευτικοῦ παρασυρόμενοι ζήλου καὶ ὑπὸ τῆς πίστεως ὁμφορούμενοι ὁρμῶσιν ὁλοψύχως πρὸς ἀγαθήν τινα πρᾶξιν, μὴ ἐξετάζοντες ἐὰν δύνανται νὰ ἐπιτύχωσιν, ἀλλ' ὅμως ἐπιτυγχάνουσι, πιστεύουσι βεβαίως ὅτι ἡ θεία Πρόνοια τοὺς προστατεύει, τοὺς ὁδηγεῖ καὶ ἐξασφαλίζει τὴν ἐπιτυχίαν των, τῇ ἀληθείᾳ δὲ δὲν ἔχουσιν ἄδικον· διότι ἐὰν ποτε τὸ ῥητὸν «Βοήθει σαυτὸν καὶ ὁ Θεὸς σὲ βοηθήσει» ἐπραγματοποιήθη, τοῦτο συνέβη εἰς τὸ ἵδρυμα τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν τῶν Ἀπόρων, ὅπου ἐδυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὰ πάντα ὡς μετέχοντα τοῦ θαύματος, ἐὰν δὲν ἐγινώσκομεν τί δύναται νὰ κατορθώσῃ ἡ ὑψηλοφροσύνη ὑπηρετουμένη ὑπὸ θελήσεως ἀκαταπονήτου. Ἡ δύναμις ἀμετατρέπτου τινὸς ἰδέας εἶνε ἀήττητος ὁσάκις σκοπὸν ἔχει μόνον τὸ ἀγαθὸν καὶ περιφρονεῖ τῆς κοινωνίας τὰς μικρολόγους ἐθιμοτυπίας. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἱδρύσεως τῶν διαφόρων καταστημάτων, ἐν οἷς αἱ Μικραὶ Ἀδελφαὶ τῶν ἀπόρων ἐφαρμόζουσι τὴν μεγάλην χριστιανικὴν ἀρχὴν «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους», ὑπάρχει γεγονός, τὸ ὁποῖον κάλλιον παντὸς συλλογισμοῦ ἀποδεικνύει τὴν πίστιν, δι' ἧς ἐμφοροῦνται αἱ ἁπλαῖ ἐκεῖναι, ἀλλ' ἔξοχοι γυναῖκες. Τῷ 1849 ὁ ἀββᾶς Le Pailleur εὑρίσκετο ἐν Νάντῃ μετὰ τῆς Μαρίας Θηρεσίας, πρώτης βοηθοῦ τῆς γενικῆς ἡγουμένης. Ἐπρόκειτο νὰ ἱδρύσωσιν ἄσυλον γερόντων ἐν τῇ πρωτευούσῃ ταύτῃ τοῦ Κάτω-Λείγηρος. Ἕνεκα δυσχερείας τινὸς ἢ βραδύτητος τῶν ἀρχῶν δὲν τοῖς ἐδίδετο ἡ ἄδεια, ἣν εἶχον ζητήσει πρὸς ἵδρυσιν τοῦ ἀγαθοεργοῦ καταστήματος. Ὁ ἀββᾶς, μὴ δυνάμενος νὰ περιμείνῃ ἐπὶ πλέον, ἐνεχείρησεν εἴκοσι φράγκα εἰς τὴν Μαρίαν Θηρεσίαν καὶ τῇ εἶπε· «Τέκνον μου, θὰ ἐπανέλθω μετὰ τρεῖς μῆνας· ἐπιθυμῶ νὰ εὕρω παρὰ σοὶ πολλοὺς γέροντας». Μετὰ παρέλευσιν εἴκοσιν ἡμερῶν ἡ ἀναμενομένη ἄδεια ἦλθε τέλος, ἀλλ' ἦτο καιρός. Ἡ Μαρία Θηρεσία δὲν εἶχε πλέον εἰμὴ 4 φράγκα. Καὶ μὲ αὐτὰ προέβη μόνη εἰς τὴν ἐπιχείρησιν. Τρεῖς μῆνας ἔπειτα ὁ ἀββᾶς Le Pailleur ἐπανῆλθεν, εὗρε δὲ δωμάτιον παρασκευασθὲν δι' αὐτὸν ἐντὸς οἰκίας, ἐν ᾗ ἡ Μαρία Θηρεσία περιέθαλπε 40 γέροντας. Ὁ ἀββᾶς ἀντὶ συγχαρητηρίων, τῇ εἶπε· «Πρέπει νὰ ἐξακολουθήσῃς».

Ἡ Ἰωάννα Ἰουγάν, ἡ πρώτη ἐρανίστρια, ἀπέθανε τὴν 20 Αὐγούστου 1879. Ἡ πρεσβύτις, ἣν πρώτην παρέλαβεν, ἔγινε λεγεών. Ὁ ἀββᾶς Le Pailleur, προβεβηκὼς μὲν τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ διευθύνων πάντοτε τὸ ἵδρυμα, τοῦ ὁποίου εἶνε ὁ ἐν πνεύματι πατήρ, ἄπειρον βεβαίως αἰσθάνεται εὐγνωμοσύνην ἐνθυμούμενος τὸ ἐν Σαὶν-Σερβὲν ὑπερῷον, καὶ βλέπων τί ἔγεινε τὸ ἵδρυμα, τὸ ὁποῖον ἐθεμελίωσε. Τὸ ἵδρυμα τοῦτο ἔχει τὴν σήμερον (1 Ἰανουαρίου 1883) σχολεῖον προεξασκήσεως, ἐν ᾧ αἱ δόκιμοι διδάσκονται νὰ περιθάλπωσι καὶ ν' ἀγαπῶσι τοὺς γέροντας, ἀριθμεῖ δὲ ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ 217 καταστήματα παρέχοντα ἄσυλον εἰς πλείονας τῶν 25,000 ἐνδεῶν, ὑπηρετουμένων ὑπὸ 3000 μοναχῶν.

(Ἕπεται συνέχεια).

(Μετάφρασις ΕΛΙΖΗΣ Σ. ΣΟΥΓΕΟΥ).

Ὁ πλουσιώτατος κάτοικος τῆς ὑφηλίου εὑρίσκεται, κατ' ἀγγλικὰ φύλλα, ἐπὶ τῆς νεωτάτης τῶν ἠπείρων, τῆς Αὐστραλίας, καλεῖται δὲ λόρδος Ῥουπετσβούδ. Ἡ περιουσία του ὑπολογίζεται εἰς ἓν δισεκατομμύριον φράγκων, πολλαπλασιάζεται δὲ μετὰ τεραστίας ταχύτητος. Παρὰ τοῦ πατρός του ἐκληρονόμησεν ἀπεράντους ἐκτάσεις γῆς μεθ' ἑκατομμυρίων βοῶν καὶ προβάτων, τὸ δὲ μέγαρόν του ἐν Μελβούρνῃ φημίζεται ὡς τὸ μεγαλοπρεπέστατον πάντων τῶν ἐπὶ γῆς, ἔχον ἀξίαν εἴκοσιν ἑκατομμυρίων.

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville.

Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Συνέχεια· ἴδε προηγούμ. φύλλον.

ΚΔ'.

Ἡ Ἐρμίνη ἔπασχεν ἐπὶ τῆς κλίνης της καὶ συνελθοῦσα προσεκάλει ἴσως τὴν Μαρκέλλαν. Τοῦτο διανοηθεῖσα ἡ κορασὶς ὤθησεν ἰσχυρῶς τὴν ἔξω θύραν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. Ἔβαλε ξύλα εἰς τὴν θερμάστραν τοῦ ἑστιατορίου, προητοίμασε θερμὸν ὕδωρ καὶ ἀποβλέψασα μετὰ πόθου πρὸς τὸ ἠμικρὸν τοῦτο δωμάτιον, ὅπερ ἐγένετο μάρτυς τοσούτων εἰρηνικῶν διασκεδάσεων, ἀνέβη βραδέως τὴν κλίμακα.

Ἡ ἐλαφρὰ προστριβὴ τῆς λαβῆς τῆς θύρας τοῦ δωματίου οὐδόλως ἐτάραξε τὴν ἀσθενῆ, ἥτις παρελήρει ἔτι ἡσύχως μὲν ἀλλ' ἀδιαλείπτως. Δὲν ἔβλεπε δὲ πλέον τὸν Μονφόρτ, ἀλλὰ τὴν Τριανταφυλλιάν· τοῦτο δὲ παρατηρήσασα ἡ Μαρκέλλα ἠσθάνθη μεγίστην ἀνακούφισιν.

— Νὰ μὴ λησμονήσῃς τὴς σκουφέττες μου, ἔλεγεν ἡ γηραιὰ κόρη ἐπεξηγοῦσα καὶ διὰ νευμάτων τοὺς λόγους της, καὶ νὰ 'πᾷς ἔπειτα 'ς τῆς κυρὰ Ζαλίνης νὰ της εἰπῇς νὰ προσέχῃ τὰ κεντητὰ μαντήλια μου. Καὶ ἔπειτα, διὰ τὴν Μαρκέλλαν, εἶνε μέσα 'ς τὸ συρτάρι τοῦ *κομμοῦ* μου ἕνα κουτὶ ἀπὸ χαρτόνι μὲ τὰ ἔγγραφά της καὶ τὸ χρηματικόν της, φέρε μοῦ τα ἐδῶ. Ἔλα, φέρ' τά μου! ἀνεφώνησεν ἀγανακτοῦσα. Σ' τὸ δεύτερο συρτάρι ἀριστερά, ὀπίσω ἀπὸ τὴς μεταξωτὲς κάλτσες... Φέρ' τα, λοιπὸν φέρ' τα! Μὰ δὲν ἀκοῦς;

Ἡ τοσοῦτον ἠπία ἠπείλει τὴν Μαρκέλλαν, ἥτις την παρετήρει μετὰ πόνου καὶ οἱ ὀφθαλμοί της κατεκλύζοντο ὑπὸ ἁδρῶν δακρύων. Κατὰ τὴν τρίτην ἐπανάληψιν τῆς προσταγῆς ἡ κορασὶς διενοήθη ὅτι καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἀποπειραθῇ νὰ ὑπακούσῃ, ἵνα καταπραύνῃ τὴν ὀργὴν τῆς ἀσθενοῦς.

— Δότε μου τὰ κλειδιά, εἶπε μετὰ δειλίας.

Ἡ κυρία Ἐρμίνη ἠρεύνησεν αὐτομάτως ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν της, ἔνθα συνήθως ἔθετε τὸν πολύτιμον ὁρμαθόν, ἀλλ' οὐδὲν εὗρε.

— Σ' τὴν τσέπη τοῦ φορέματός μου, εἶπε.

Ἡ Μαρκέλλα ἀναζητήσασα εὗρε τὰ κλειδία καὶ τα ἔδωκε πρὸς τὴν γηραιάν της φίλην, ἥτις ταχέως καὶ πυρετωδῶς ἀνεῦρε τὸ ζητούμενον κλειδίον.

— Ἄνοιξε τὸν *κομμό*,—ἀριστερά,—τὸ κουτὶ τῆς Μαρκέλλας.

Καὶ διὰ τοῦ βλέμματος παρηκολούθει τὰς κινήσεις τῆς Μαρκέλλας, ἥτις ἀδεξίως καὶ περίφοβος ἐχρονοτρίβει καὶ δὲν εὕρισκε τίποτε.

— Γληγορώτερα, ἔλεγε μετ' ἀγανακτήσεως, γλήγορα λοιπόν.

Ἡ κορασὶς ἀνεῦρε τέλος τὴν χαρτίνην πυξίδα· — τὴν ἐγνώριζε δὲ κάλλιστα. Ἰδοῦσα τὸ χαρτόνιον τὸ περιερραμμένον διὰ πρασίνου χαρτίου ἠσθάνθη νέα δάκρυα κατακλύζοντα τοὺς ὀφθαλμούς της. Πόσαι ἀναμνήσεις, πόσαι λῦπαι συνεκεντροῦντο ἐν τοῖς τεμαχίοις ἐκείνοις τοῦ χάρτου! Ἡ πυξὶς ἐφάνη εἰς αὐτὴν βαρεῖα, — ἀλλ' οὐδεμίαν ἔδωκε προσοχὴν καὶ την ἔφερε πρὸς τὴν εὐεργέτριάν της.

Τὸ πρῶτον ἤδη ἀφ' ὅτου παρελήρει ἡ κυρία Ἐρμίνη, διῆλθε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς λάμψις λογικοῦ καὶ εἶπε πρὸς τὴν Μαρκέλλαν.

— Φύλαξέ το, μικρή μου, εἶνε 'δικό σου. Πρέπει νὰ το κρύψῃς, ἀκοῦς; Βάλ' το 'ς τὴν τσέπη σου, γλήγορα καὶ μὴν εἰπῇς σὲ κανένα τίποτε.

Ἡ Μαρκέλλα ὑπακούουσα εἰσήγαγε μετὰ δυσκολίας εἰς τὸ στενόν πως θυλάκιόν της τὴν πυξίδα, ἥτις μεθ' ὁρμῆς διολισθήσασα κατῆλθε μέχρι τοῦ πυθμένος τοῦ θυλακίου. Ἡ δὲ κυρία Ἐρμίνη παρακολουθοῦσα διὰ τοῦ βλέμματος τὰς κινήσεις τῆς Μαρκέλλας ἐφαίνετο τὰ μάλιστα εὐηρεστημένη.

— Πολὺ καλά, εἶπεν αὐτὴ εἶνε ἡ περιουσία σου· ἀλλὰ ὁ Ῥοβέρτος θὰ φέρῃ κάτι ἄλλο πρᾶγμα. Τριανταφυλλιά, εἶπε 'ς τὸν Ῥοβέρτον νὰ ἔμβῃ...

Τὰ παραληρήματα ἐπανελήφθησαν, βλέπετε, ἔτι μᾶλλον.

Ἡ Μαρκέλλα ἀθυμοῦσα καὶ δειλιῶσα, ἐκάθητο ἐπὶ τῆς μακρᾶς καθέδρας καὶ παρετήρει τὰ βραδέως καταναλισκόμενα ξύλα τῆς θερμάστρας. Ἄνευ τινὸς φόβου εἶχεν ἀτενίσῃ εἰς τὴν φοβερὰν νόσον, τὰς ἀγρυπνίας της, τὰς ἀδιαλείπτους φροντίδας καὶ τοὺς πόνους καὶ τοὺς μόχθους,— ἀλλ' ἐν τῇ ὀνειροπολήσει ταύτῃ ἀντημείβετο ὑπὸ τῶν βλεμμάτων τῆς ἀσθενοῦς, καὶ ἐν τῇ ἀσθενεῖ εὐχαριστίᾳ ἣν προέφερον τὰ τρέμοντα χείλη της, ἀνεύρισκε τὴν ἀμοιβὴν πασῶν αὐτῆς τῶν θυσιῶν....

Ἀλλ' ὅμως ἀσθενὴς οὐδόλως βλέπων σε, οὐδόλως ἀκούων σε, ἐκλαμβάνων σε ἄλλον ἀντ' ἄλλου καὶ ὅμως διαλεγόμενος πρός σε,—ἡ ἐκ τῆς παραφροσύνης φρίκη, ἡνωμένη πρὸς τοὺς φόβους λυπηροῦ τέλους, τὸ ἐπίφοβον, τὸ ἄγνωστον, τὸ θανάσιμον ἴσως νόσημα, ταῦτα πάντα συνδυαζόμενα πρὸς τὰς παρακρούσεις πνεύματος παραφρονοῦντος καὶ ἀναισθητοῦντος..., — ταῦτα διανοούμενοι τρέμουσι καὶ οἱ γενναιότατοι τῶν ἀνθρώπων,—πόσον μᾶλλον ἡ Μαρκέλλα, παιδίον ἄπειρον τῶν ἐν τῷ βίῳ ἀγώνων;

Ἡ νὺξ ἐπῆλθε πολὺ πρὸ τῆς ὥρας, ἕνεκα τοῦ νεφελώδους καὶ χιονώδους οὐρανοῦ, ὃν ἀπὸ τῆς πρωΐας ἐφώτιζε φῶς ὤπωχρον. Ἡ Μαρκέλλα ἐνεθυμήθη τὸν γηραιὸν ἰατρὸν ὅστις ἔμελλε νὰ ἔλθῃ καὶ ἠδύνατο νὰ ἀποπλανηθῇ ἐν τῇ σκοτεινῇ εἰσόδῳ τῆς οἰκίας. Κατέβη λοιπὸν καὶ ἀνάψασα

τὰς λυχνίας ἔφερε μίαν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ἀσθενοῦς, καὶ πάλιν ἐκάθησεν ἔχουσα τὰς χεῖρας κρεμαμένας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς προσελκυούσης ὅλην αὐτῆς τὴν ψυχὴν καὶ φοβιζούσης τὸν νοῦν της.

Αἴφνης ἀντήχησε τὸ κωδώνιον τῆς κιγκλιδωτῆς θύρας. Ἡ Μαρκέλλα ἀνεσκίρτησεν εὔελπις, διότι οἷος δήποτε καὶ ἂν ἦτο ὁ ἐρχόμενος, θὰ ἦτο ἄγκυρα σωτηρίας. Τὸ βαρὺ βῆμα τοῦ ἰατροῦ ἠκούσθη ἐν τῇ κλίμακι, ἡ κορασὶς ἀνοίγει τὴν θύραν καὶ ὁ ἰατρὸς εἰσέρχεται καὶ τὸ ἀγαθὸν αὐτοῦ πρόσωπον μειδιᾷ κατὰ τὸ σύνηθες. Φλὸξ δὲ μακρὰ ἀνῆλθεν εἰς τὴν καπνοδόχον ἐκδιωχθεῖσα ὑπὸ τοῦ ῥεύματος τοῦ ἀέρος.

— Πυρκαϊά! πυρκαϊά! ἀνεφώνησεν ἡ κυρία Ἑρμίνη, μὴ ἀπὸ τὴ σκάλα, ἐκάηκε, ἀπὸ τὸ παράθυρο, γλήγορα, γλήγορα, εἶνε βοῦχα...

Καὶ ταῦτα ἀναφωνοῦσα ἐπήδησεν ἀπὸ τῆς κλίνης. Ἀλλ' ὁ ἰατρὸς λαβὼν αὐτὴν τὴν ἐπλαγίασεν ὡς μικρὸν παιδίον.

— Ἐλᾶτε, εἶπεν, ἡσυχάσατε, ἡ πυρκαϊὰ ἔσβυσε, κάτω εἶνε οἱ πυροσβέσται.

— Ἀλήθεια; ἠρώτησεν ἡ Ἑρμίνη ἔντρομος.

— Ἀφ' οὗ σᾶς το λέγω! Καὶ ποῦ τὴν ἁρπάξατε;

Ἡ γηραιὰ νεᾶνις οὐδὲν ἀπεκρίθη, ἐψιθύριζε δὲ ταπεινῇ τῇ φωνῇ λόγους ἀκαταλήπτους.

— Ὁ ἰατρὸς ἐστράφη τότε πρὸς τὴν Μαρκέλλαν, ἥτις νοήσασα τὴν ἄφωνον ἐρώτησίν του ἀπεκρίθη.

— Τὸ πρωΐ ὅταν ἐγυρίζαμεν ἀπὸ τὴν ἀγοράν, ἡ κυρία εἶπεν ὅτι ἐκρύωνε καὶ ὅταν ἤλθαμεν εἰς τὸ σπίτι ἦταν καταβρεγμένη καὶ τὰ δόντια της ἐκτυποῦσαν· ἐπλάγιασεν εὐθὺς καὶ την ἐπῆρεν ὁ ὕπνος, ἔπειτα ὅμως ἔξαφνα ἐξύπνησε ὅπως την βλέπετε.

Ὁ ἰατρὸς ἔκυψε πρὸς τὴν ἀσθενῆ καὶ την ἐστηθοσκόπησεν ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἐπανειλημμένως.

— Εἶσαι μόνη σου; εἶπεν ἀμέσως ὁ ἰατρὸς σκεφθεὶς μετὰ πολλῆς ἐμβριθείας. Καὶ ποῦ εἶνε ἡ Τριανταφυλλιά;

— Σ' τὴν πατρίδα της μὲ τὴν κυρὰ Ζαλίνην, εἶπεν ἡ μικρὰ μετ' ἀθῳότητος...

— Πρέπει νὰ της τηλεγραφήσωμεν ἀμέσως. Πῶς εἶνε ἡ διεύθυνσίς της;

— Δὲν την ξέρω, εἶπεν ἡ Μαρκέλλα.

Ὁ ἰατρὸς παρετήρησε τὴν μικρὰν διὰ βλέμματος ζωηροῦ καὶ ὀξέος.

— Καὶ τίς την εἰξεύρει;

— Ἡ κυρία Ἑρμίνη.

— Εἶνε γραμμένη πουθενά;

— Ὄχι, μὰ δὲν πιστεύω.

Διὰ κινήσεως δὲ ὁρμητικῆς καὶ ἐμφαινούσης ὀργὴν μεγάλην, ὁ ἰατρὸς ἀνέτρεψε πάντα τὰ χαρτία τὰ ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ ἀπορρφητικοῦ χάρτου καὶ ἐντὸς τῶν συρταρίων τοῦ γραφείου ἔνθα ἡ κυρία Ἑρμίνη ἐκάθητο ὁσάκις ἔγραφε.

Ἀνέγνωσε τὰς ἐπικεφαλίδας πάντων τῶν χαρτίων ἅτινα ἐφαίνοντο δυνάμενα νὰ τον διαφωτίσωσιν, ἀλλ' οὐδὲν εὗρεν, ἡ διεύθυνσις οὐδαμοῦ ὑπῆρχε.

— Ἡ διεύθυνσις τῆς Τριανταφυλλιᾶς; εἶπε πρὸς τὴν Ἑρμίνην ἐπιθέτων ἐπὶ τῆς χειρὸς τῆς γηραιᾶς νεάνιδος τὴν χεῖρά του ἐπιτακτικῶς, ἐν ᾧ ταυτοχρόνως εἶχεν ἐπ' αὐτῆς προσηλωμένον τὸ βλέμμα.

— Τριανταφυλλιά! ἀπεκρίθη προσπαθοῦσα νὰ κατανικήσῃ τὴν διατάραξιν τῶν διανοημάτων αὐτῆς. Τριανταφυλλιὰ Πικαρδιώτου... ἐπαρχία τοῦ Βορρᾶ...

Οἱ ὀφθαλμοί της ἐπλανήθησαν ἠδε κἀκεῖσε, ἔπειτα δὲ ἔκλεισεν αὐτούς καὶ ἐπανέλαβε τὴν ἀσυνάρτητον ἀπεραντολογίαν της.

Ὁ ἰατρὸς ὑψώσας τοὺς ὤμους ἠρώτησε τὴν Μαρκέλλαν.

— Καὶ τί ἔκαμες ἀπὸ τὸ πρωΐ; Δὲν ἦλθε κανείς;

— Ψυχή.

— Καὶ ὁλημέρα ἦσουν μόνη σου; χωρὶς συντροφιά;

— Ἐπῆγα νὰ φωνάζω τὴ μαγείρισσα τῆς κυρίας Βρεῶ, ἀλλὰ δὲν την εὑρῆκα· ἔπειτα ἔτρεξα σὲ σᾶς.

Ὁ γηραιὸς ἰατρὸς ἔσεισε τὴν κεφαλὴν παρατηρῶν μετ' οἴκτου τὸ παιδίον.

— Ἁμαρτίες εἶχες, παιδάκι μου, εἶπε συγκεκινημένος. Ἄκουσέ μου, δὲν πρέπει νὰ φοβηθῇς, δὲν εἶν' ἔτσι; ὅ τι καὶ ἂν συμβῇ...

Ἡ κορασὶς παρετήρησε τὸν ἰατρὸν μετὰ βλέμματος ἐν ᾧ ἡ ἀμηχανία μετεβάλλετο εἰς ἀγωνίαν, ἀλλ' οὐδὲν εἶπε.

— Θὰ σου στείλω ἕνα ἄνθρωπον συντροφιά. Θὰ κάμνῃς ὅ τι σου λέγω, θὰ τον ὑπακούῃς; δὲν εἶν' ἔτσι; Φέρε κοντὰ τὴ λάμπα νὰ γράψω μερικὰ γράμματα.

Ἡ Μαρκέλλα ἀπέθηκε τὴν λυχνίαν ἐπὶ τοῦ γραφείου, ὁ δὲ ἰατρὸς ἔγραψε δύο ἐπιστολὰς καὶ τας ἐσφράγισεν, ἔπειτα δὲ ἔγραψεν ἰατρικάς τινας ὁδηγίας.

— Δὲν θὰ φοβηθῇς, τὰ εἴπαμε, προσέθηκεν ἐπιθέτων τὴν πατρικήν του χεῖρα ἐπὶ τῆς κόμης τοῦ παιδίου καὶ ἀπομακρύνων αὐτὴν ἵνα ἴδῃ καλλίτερα τὸ πρόσωπόν του.

— Μήπως θὰ 'πεθάνῃ; ἠρώτησεν ἡ μικρὰ μετὰ φωνῆς τοσοῦτον ἡσύχου καὶ λυπηρᾶς, ὥστε ὁ ἰατρὸς σφόδρα συνεκινήθη.

— Ἐλπίζω ὅτι ὄχι! εἶπεν ἀλλ' ἄνευ πεποιθήσεως. Ἔγραψα εἰς συγγενεῖς τῆς φίλης μας καὶ ἀναμφιβόλως θὰ ἔλθουν μεθαύριον, διότι δὲν κατοικοῦν μακράν... Νὰ τα ἔχῃς καλὰ μαζί τους, δὲν εἶν' ἔτσι; Θὰ ἔλθω ἀπόψε πρὸ τοῦ μεσονυκτίου.

Καὶ ἀπῆλθε καταβαίνων τὴν κλίμακα οὕτως ὥστε νὰ τρίζῃ ὑπὸ τὰ βήματα του. Ὅτε δὲ τὸ κωδώνιον τῆς κιγκλιδωτῆς θύρας ἐσήμανεν ὅτι ὁ ἰατρὸς ἐξῆλθεν, ἡ Μαρκέλλα ἐφρικίασεν ὅλη, διότι ἦτο μόνη, καὶ μόνη πολὺ μᾶλλον ἤδη ἢ πρότερον! Θεέ μου! πόσον ἦτο ἡ οἰκία μεγάλη καὶ ἀντηχοῦσα!

ΚΕ'

Τὴν αὐτὴν ὥραν ὁ Σίμων Μονφὸρτ ἐπάτει τὸν πόδα ἐπὶ τῆς γενεθλίου γῆς μετὰ ἐννέα ἐτῶν ἀπουσίαν. Ἐπανήρχετο κάτοχος μικρᾶς τινος περιουσίας μετὰ ὑποσχέσεων ἐργασίας, αἵτινες, συνενούμεναι μετ' ἐκείνων ἃ εἶχεν, ἠδύναντο νὰ τῷ χορηγήσωσιν ὕπαρξιν ἄνευ τινὸς πολυτελείας ἀλλὰ λίαν εὐάρεστον.

Ἐπανήρχετο βαρυνθεὶς τὸν τῆς ξένης γῆς ἀέρα, διότι ἦτο μόνος ἐκεῖ κάτω καὶ διότι ἐστενοχωρεῖτο μὴ ἀκούων τὴν μητρικὴν αὐτοῦ γλῶσσαν.

Ἅπαξ ἐγκαταλειφθεὶς μόνος, ἀπεφάσισε νὰ καταπολεμήσῃ καὶ ἀποσοβήσῃ ὅλην τὴν κατέχουσαν αὐτὸν θλῖψιν καὶ ἀγανάκτησιν, ἐργαζόμενος ἐμμανῶς, καθ' ὅσον διενοεῖτο ὅτι ἡμέραν τινὰ ἀναμφιβόλως ἀνερωτῶν θὰ ἀνεύρισκε τὴν ἄπιστον γυναῖκα, ἥτις φαύλως καὶ ἀγενῶς φερομένη, τὸν ἀφῆκε νὰ φύγῃ μόνον εἰς τὴν ἐξορίαν, ἣν αὐτὸς ἐπεζήτησε χάριν αὐτῆς καὶ μόνης ἵνα τῇ παρασκευάσῃ ὀλίγην τινὰ εὐζωΐαν. Διότι αὐτὸς τί τὰ ἤθελε τὰ χρήματα; Ἦτο βέβαιος ὅτι ὅπου δήποτε μένων, ἠδύνατο νὰ κερδαίνῃ ὅ τι ἀπαιτεῖται πρὸς συντήρησιν ἑνὸς ἀνθρώπου. Χάριν λοιπὸν ἐκείνης τῆς ἀχαρίστου συγκατένευσε νὰ ὑποστῇ τὴν ἐξορίαν, τὴν δουλείαν σχεδόν!

Ἀλλ' ὁ Σίμων δὲν εἶνε ἐκ τῶν ἀνθρώπων οἵτινες ἀποκαμνουσιν ἐνθυμούμενοι τὴν ἐκδίκησίν τῶν· εἶχεν ἀπόφασιν στερρὰν νὰ ἰχνηλατήσῃ τὴν γυναῖκά του ὅπου δήποτε, νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον αὐτῆς μίαν μόνην στιγμήν, νὰ την κατασυντρίψῃ διὰ τῆς περιφρονήσεώς του καὶ νὰ λάβῃ τὸ παιδίον.

Τὸ παιδίον ἦτο ἰδικόν του, ὁ νόμος το ἔδιδεν εἰς αὐτὸν καὶ αὐτὸς θὰ το ἐλάμβανε, καὶ τοῦτο θὰ ἦτο ἡ τιμωρία τῆς ἀστόργου γυναικός, ἥτις ἀφῆκεν εἰς τὸν πατέρα πάσας τὰς θλίψεις καὶ τῷ ἔκλεψε τὴν μόνην αὐτοῦ χαράν.

Πατῶν τὴν γῆν τῆς πατρίδος του ὁ Σίμων ἠσθάνθη πάντα τὰ νοήματά του συγχεόμενα ἐν αὐτῷ καὶ τὴν πικρίαν πολλαπλασιαζομένην. Ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, τῇ Ἄβρῃ, ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῆς ὁποίας εἶχε περιπλανηθῇ τὴν νύκτα τοῦ ἀπόπλου τους, κατεχόμενος ὑπὸ αἰσθημάτων τοσοῦτον διαφόρων, τοσοῦτον σπαρακτικῶν, οὐδεμία ὑπῆρχεν οἰκία, οὐδεὶς φανός, ὅστις νὰ μὴ τον ἀνεμίμνησκεν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὴν ἱστορίαν τοῦ μαρτυρίου του.

Ὁ Μονφὸρτ δὲν ἦτο ἄνθρωπος ἀποφεύγων τοὺς κακοὺς διαλογισμούς. Οὐδέποτε μὲν ἔπραξέ τι κακόν, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐφοβεῖτο τὴν παρουσίαν τῶν μισητικῶν αἰσθημάτων. Ἤρκει εἰς αὐτὸν τὸ μισεῖν, ἱκανοποιουμένης οὕτω τῆς ἐκδικήσεώς του. Οὐδὲ διὰ τοῦ ἄκρου τοῦ δακτύλου του θὰ ἤγγιζε τὴν γυναῖκά του, — οὐδ' εἰς τὰ δικαστήρια ἤθελέ ποτε τὴν ἐναγάγῃ, — ἀλλ' ἀνευρίσκων ἀνὰ τὰς ὁμιχλώδεις καὶ σκοτεινὰς ὁδοὺς τὰ εἰς αὐτὸν καὶ μόνον ὁρατὰ ἴχνη τῆς ἐπὶ δεκατρεῖς ὥρας ἀγωνίας του, ἀνεπόλει τὰς θλίψεις του μετὰ χαρᾶς σκληρᾶς καὶ θηριώδους.

Ἐν τινι ὁδῷ στενῇ καὶ θορυβώδει, ἔνθα τὰ παροίνια ἄσματα τῶν ναυτῶν ἔρριπτον ἐκ διαλειμμάτων ὡς ἐπῳδὸν κραυγὴν ἔρρυθμον παρατεταμένην, παρεμφερῆ πως πρὸς θρῆνον, ὁ Σίμων ὤθησε τὴν θύραν καπηλείου τινός, εἰς ὃ εἶχεν εἰσέλθῃ πρὸ ἐννέα ἐτῶν ἀναζητῶν πανταχοῦ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν κόρην του.

Ὁ Σίμων ἀνεγνώρισε τὰ πάντα, τὴν ἐπίγραφὴν καὶ τὴν θύραν, καὶ τὰ χονδρὰ μόρρινα κύπελλα ἐπιδεξίως παρατεταγμένα ἐπὶ τῶν πινακίων των. Ἦτο τὸ αὐτὸ καπηλεῖον, ἀλλὰ πως βεβελτιωμένον· ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν ἄλλοτε κεκαλυμμένων ἐξ ἁπλοῦ ἐπιχρίσματος, κεκαπνισμένου, ὑπαροῦ καὶ ἀηδεστάτου, ὑνέος κτήτωρ εἶχεν ἐπικολλήσῃ ἄνωθεν ἕως κάτω, ἴσα, ἀνάστροφα, κατὰ διαφόρους θέσεις, ἐφημερίδας πάσης ἐποχῆς, ἐκείνας ἀναμφιβόλως ὧν εἶχον φεισθῇ πρὸ πολλῶν ἐτῶν οἱ θαμῶνες.

Καὶ ἡ μὲν κυρία αἴθουσα ἐφωτίζετο ὑπὸ δύο φώτων φωταερίου· τὸ δὲ παρακείμενον δωμάτιον, ὡσαύτως ἐπεστρωμένον δι' ἐφημερίδων, ἐφωτίζετο ὑπὸ λύχνου πετρελαίου ἀντικαστήσαντος τὸ παλαιὸν καὶ καπνίζον ἀλειμματοκήριον ἐπὶ χαλκίνου κηροπηγίου.

Ὁ Μονφὸρτ εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον κατάκοπος ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, βαρυνθεὶς ἴσως νὰ σκέπτηται. Ἐκάθησεν ἐπὶ ἀχυρίνου ἑδωλίου ἀναμένων τὸ παρασκευαζόμενον κύπελλον καφὲ ὅπερ παρήγγειλε, καὶ ἔμεινεν ἐπὶ στιγμὴν στηρίζων τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς χειρὸς ὡς ἄνθρωπος αἰσθανόμενος τὸ φορτίον τῆς ζωῆς βαρέως πιέζον τοὺς ὤμους του.

Ἀνέμεινεν ὀλίγον, ἔπειτα δὲ κατατρυχόμενος ὑπὸ τῆς ἀγωνίας τοῦ πνεύματός του, ἵν' ἀποσοβήσῃ τοὺς διαλογισμούς του, ἠγέρθη καὶ ἐβάδισε βήματά τινα ἐν τῷ στενῷ δωματίῳ.

Αἱ ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐπικεκολλημέναι ἐφημερίδες ἐφείλκυσαν τὴν προσοχήν του, καὶ διεσκέδαζε διατρέχων διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ ἰδιότροπα σχέδια ἅτινα ἐσχημάτιζον τὰ μικρὰ τετράγωνα τῶν ἀγγελιῶν ἐν τῇ τετάρτῃ σελίδι.

Μὴ δυνάμενος νὰ ἀναγνώσῃ λέξιν τινὰ ἣν ἔβλεπεν ἀνάστροφα, ἔλαβε τὸν λύχνον καὶ ἐπλησίασε πρὸς τὸν τοῖχον.

Ἕτερόν τι φύλλον ἐφημερίδος ἐγγύτατα, ἦτο

ὀρθῶς ἐπικεκολλημένον, ὥστε ἠδύνατο νὰ ἀναγνωσθῇ. Καὶ ἄλλοι δὲ θαμῶνες, βαρυνόμενοι, ὡς αὐτός, νὰ ἀναμένωσι, θὰ εἶχον ζητήσῃ τὴν αὐτὴν διασκέδασιν, διότι ἐφαίνοντο ἴχνη δακτύλων ὑπὸ τοὺς μικροὺς στίχους τῶν διαφόρων εἰδήσεων.

Αἱ διάφοροι εἰδήσεις εἶνε πάντοτε ἐνδιαφέρουσαι ὅσον καὶ ἂν εἶνε πεπαλαιωμέναι καὶ τετριμμέναι· διότι εἶνε συλλογὴ ἀνεκδότων μᾶλλον ἢ ἧττον αὐθεντικῶν, ἃς ἡ ἐφημεριδογραφία προσφέρει καθ' ἑκάστην εἰς ὅλον τὸν περίεργον κόσμον. Καὶ ὁ Σίμων λοιπὸν ἔχων τὸν λύχνον ἀνὰ χεῖρας ἤρχισε νὰ ἀναγινώσκῃ τὴν ἔντυπον στήλην. Περὶ τὸ μέσον τῆς στήλης εἶδε κεφαλαίοις γράμμασι τὰς λέξεις Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ! ὑπεράνω μικρᾶς εἰδήσεως, καὶ ἀνέγνω ἵνα ἴδῃ τίς ἦτο ἡ ἀπολεσθεῖσα. Ὅσον μικρὰ καὶ ἂν ἦτο ἡ εἴδησις, θὰ ἦτο ὅμως ἱκανῶς περίεργος, ἵνα τὸν ἀπασχολήσῃ μίαν ἔτι στιγμήν.

« Χθὲς περὶ ὥραν ἑβδόμην τῆς ἑσπέρας ἐν τῇ » πλατείᾳ Μονθολόν, νεαρὰ γυνὴ εἰκοσιπέντε μέ» χρι τριάκοντα ἐτῶν εὑρέθη νεκρὰ ἐπί τινος » τῶν θρανίων τοῦ κήπου, ὅπου εἶχεν εἰσέλθῃ ἵνα » ἀναπαυθῇ. Τὸ κοράσιόν της τριῶν μέχρι τεσ» σάρων ἐτῶν ἔπαιζε πλησίον της καὶ οὐδὲν ἀ» σύνηθες παρετήρησε. Τὸ δύσμοιρον παιδίον » ἀπομεῖναν αἴφνης ὀρφανόν, οὐδεμίαν ἠδυνήθη νὰ » δώσῃ πληροφορίαν περὶ τῶν γονέων του. Ὁ πα» τήρ του, ὡς φαίνεται, εἶχεν ἀναχωρήσῃ πρὸ » τοῦ γεύματος «διὰ τοῦ σιδηροδρόμου». Τὸ » παιδίον ὀνομάζεται Μαρκέλλα. Τὰ ἀσπρόρραυ» χά της φέρουσι τὰ ἀρκτικὰ στοιχεῖα Μ. Μ., » τὰ δὲ τῆς μητρὸς Μ. Π. Εὑρέθη ἐπὶ τῆς ἀ» τυχοῦς γυναικὸς χρηματοθήκη περιέχουσα περὶ » τὰ πεντήκοντα φράγκα. Ἐκ τῆς νεκροψίας » γενομένης σήμερον τὸ πρωὶ ἀπεδείχθη ὅτι ἀπέ» θανεν ἐκ συγκοπῆς. Τὸ δὲ παιδίον, ὅπερ εἶνε χα» ριέστατον καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐπαυξάνει τὸ ἐνδια» φέρον ὅπερ ἐμποιεῖ ἡ ἐρημία του, περιέθαλψε » παραλαβοῦσα γενναιόφρων τις γυνὴ τοῦ τμή» ματος ἐκείνου φαινομένη ὅτι ἔχει ἀπόφασιν νὰ » το ἀναθρέψῃ ».

Ὁ Μονφόρτ ἀνέγνω μέχρι τέλους, αἰσθανόμενος ἀμφιβολίαν, ἀγωνίαν τινὰ τὸ πρῶτον μὲν ἀβέβαιον, ἔπειτα δὲ θλῖψιν εἰσδύσασαν ὡς σίδηρος μαχαιρίου εἰς τὴν καρδίαν του, ἥτις αἴφνης τῷ ἐφάνη τοσοῦτον στενή, ὥστε δὲν ἐχώρει τὴν ἐν αὐτῇ λανθάνουσαν ῥῖκην.

Ἀπέθηκε τὸν λύχνον ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἔφερε τὴν χεῖρα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του, ἐλπίζων ὅτι δὲν ἀνέγνω, ὅτι ἦτο ἁπλῶς παράκρουσις τοῦ πνεύματός του καταβληθέντος ὑπὸ τῶν ὑπερβολικῶν μόχθων καὶ τῶν πικρῶν διανοημάτων. Ἀλλ' αἴφνης ἐπανέλαβε τὸ φῶς καὶ ἀνεζήτει τὴν χρονολογίαν τῆς ἐφημερίδος.

Ἀλλ' οὐδαμοῦ τῆς τρίτης ταύτης σελίδος ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ χρονολογίαν.

Ἐκίνησε τὴν κεφαλήν, ἐρρικίασεν ὅλος ὡς ἵππος μέλλων νὰ καλπάσῃ καὶ ἔπειτα ἐπέπεσεν ἐπὶ τοῦ ἀδρανοῦς καὶ ἀφώνου ἐκείνου τοίχου, ὅστις ἐπέμενεν ἀποκρύπτων τὴν χρονολογίαν, ἧς ἄνευ ὁ Σίμων ἠσθάνετο ὅτι ἤθελεν ἀποθάνῃ ἐκεῖ ὑπὸ λύσσης.

Ἀναβὰς ἐπὶ ἐδωλίου προσεπάθησε νὰ ἴδῃ ὑψηλότερα ἕτερόν τι φύλλον, ὅπερ ἠδύνατο νὰ τὸν πληροφορήσῃ τοὐλάχιστον κατὰ προσέγγισιν... διότι αἱ ἄλλαι ἐφημερίδες ἦσαν τὸ πολὺ δύο ἢ τριῶν ἐτῶν.

Ἀποκαμών, καταβληθεὶς ὑπὸ τῆς ἀτυχίας ταύτης ἥτις ἐφαίνετο καταδιώκουσα αὐτὸν κατὰ πᾶν αὐτοῦ διάβημα, κατέβη ἀπὸ τοῦ ἐδωλίου κρατῶν ἔτι τὸν λύχνον, καὶ αἴφνης τὸ φῶς ἔπεσεν ἐπί τινος στίχου ἐν μικρᾷ τινι γωνίᾳ, ἣν εἶχεν ἀμελήσῃ νὰ παρατηρήσῃ:

« *Θεάματα τῆς 28 Αὐγούστου* ».

Ἀκριβῶς τῇ 26 Αὐγούστου εἶχεν ἀπέλθῃ ἐκ Παρισίων.

Δεκάκις ἀνέγνω ἐπανειλημμένως τὸν μόνον τοῦτον στίχον, ὡς ἠλίθιος, ὡς μωρός, ἐπαναλαμβάνων αὐτὸν γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ χωρὶς νὰ τὸ αἰσθάνηται. Ἔπειτα λαβὼν τὸν πῖλόν του ἀπὸ τῆς τραπέζης, ἀνοίγει τὴν θύραν καὶ ἀπωθῶν καὶ συμπαρασύρων ἀνηλεῶς τὴν ὑπηρέτριαν ἥτις ἔφερε τὸν καφὲν ἐπὶ δίσκου, ἐξηφανίσθη ἐν τῇ σκοτεινῇ ὁδῷ τρέχων πρὸς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου.

Ἡ ἁμαξοστοιχία ἦτο ἑτοίμη, ἀνέβη τρέχων ὡς παράφρων καὶ εἰσδύσας εἴς τινα γωνίαν ἁμάξης μόνος, ἔστρεψε τὰ νῶτα πρὸς τὸ ἀναπαλλόμενον φῶς τοῦ λύχνου τῆς ἁμάξης, ἀπέκρυψε τὸ ἡλιοκαὲς πρόσωπόν του ἐν τῷ κυανῷ παραπετάσματι τῆς θυρίδος, καὶ ἔκλαυσε λύζων ὡς μικρὸν παιδίον.

Εἶχε λοιπὸν ἀποθάνῃ ἡ γυνή, ἣν αὐτὸς ἐκατηγόρει ἐπὶ προδοσίᾳ, καὶ κατηρᾶτο ἐπὶ ἐννέα ὅλα ἔτη, καὶ ἣν πρὸ μιᾶς ὥρας μετὰ πάσης χαρᾶς ἤθελε νὰ βασανίσῃ πρὸς τιμωρίαν της!

Εἶχεν ἀποθάνῃ συντριβεῖσα ὑπὸ τοῦ καμάτου, ὑπὸ τῆς λύπης, μόνη ἐπὶ θρανίου ἐν ὑπαίθρῳ χωρὶς νὰ ἔχῃ μίαν κἂν χεῖρα ἵνα σφίγξῃ τὴν χεῖρά της!

Τὴν ἐκόμισαν εἰς τὸ νεκροσκοπεῖον, καὶ αἱ ἀσεβεῖς χεῖρες ἰατρῶν ἀγνώστων ἀνηρεύνησαν τὴν δύσμοιρον καρδίαν της, γυμνώσαντες αὐτήν, ἵνα τῇ ἀποσπάσωσι τὸ λυπηρὸν ἀπόρρητον τοῦ προώρου θανάτου της,—θανάτου ἀφῃρημένου καὶ σιωπηλοῦ ὡς ἦτο ὅλος ὁ βίος τῆς δυσμοίρου γυναικός!

Ἔθαψαν τὸ λείψανόν της αἱματόφυρτον καὶ βεβηλωμένον ἔν τινι γωνίᾳ τοῦ κοινοῦ λάκκου, καὶ ἀπὸ πολλοῦ χρόνου δὲν εἶχε πλέον σταυρὸν ἐπὶ τοῦ τάφου της, δὲν εἶχον φέρετρον τὰ ὀστᾶ

της· ἤδη δὲ οὐδὲν ἄλλο ἦτο, ἢ σύντριμμα μεταξὺ συντριμμάτων!

Καὶ αὐτὸς ὁ ἀείποτε ἄδικος, ἐπὶ ἔτη πολλὰ ἐβλασφήμει ἐπὶ τοῦ τάφου τούτου, ἐμίσει τὴν μάρτυρα, ἥτις ἀπέθανεν ἔχουσα ἀναμφιβόλως τὸν νοῦν της πρὸς αὐτὸν ἀπερχόμενον, καὶ ἐλπίζουσα ὅτι ἔμελλε νὰ τὸν ἐπανίδῃ τὴν ἐπιοῦσαν. Ἡ ἀτυχὴς ἐζήτει ὡς χάριν μιᾶς νυκτὸς ἀνάπαυσιν πρὶν ἐξακολουθήσῃ τὴν πορείαν της... καὶ ἡ νὺξ τῆς αἰωνίας ἀναπαύσεως ἀνέμενε τὸ καταπεπονημένον σῶμα, τὴν συντετριμμένην καρδίαν ὑπὸ τῶν πληγῶν ἀνοικτίρμονος εἱμαρμένης.

Καὶ ὁ ἐργάτης τῆς ἀγρίας ταύτης ὠμότητος ἦτο αὐτὸς καὶ οὐδεὶς ἄλλος: εἶχε πολὺ βασανίσῃ τὴν πάσχουσαν ταύτην δύσμοιρον καρδίαν, ἀδίκως μεμφόμενος αὐτὴν διὰ τὴν ἀτελεύτητον κόπωσίν της, τὸ περίλυπον ἦθός της, τὰς βραδείας καὶ ἐπιπόνους χειρονομίας της... Ὁ θάνατος παρεσκεύαζε τὸ ἔργον του καὶ αὐτὸς τυφλὸς καὶ βάναυσος τεχνίτης ἐβοήθησε τὸν δήμιον πάσῃ δυνάμει.

Αἴφνης ἠγέρθη: καὶ ἡ κόρη του, τὸ ὀρφανόν; Ἐκείνη, ἣν αἱ ἐφημερίδες ὑπεδείκνυον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφήν: Ἡ ἀπολεσθεῖσα, ὡς τι ὡρολόγιον, ἢ δακτυλίδιον ἢ ὡς ἀγαπητὸν κυνάριον, τί ἀρά γε εἶχεν ἀπογίνῃ ἀπὸ ἐννέα ἐτῶν, εὑρεθεῖσα ἐρριμμένη ὡς τι ἔρμαιον ἐπιπλέον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ πολυσάλου ἐκείνου ὠκεανοῦ τῶν Παρισίων;

Καὶ μετὰ ῥικιάσεως προερχομένης ἐκ ῥίκης ἅμα καὶ χαρᾶς διενοήθη ὅτι ἡ κόρη του ἦτο τοσοῦτον μικρὰ τότε, — ὥστε καὶ σήμερον θὰ ἦτο παιδίον ἔτι, καὶ χάρις τῷ Θεῷ εἶχεν ἀναμφιβόλως διαφύγῃ, ἕνεκα τῆς μικρᾶς ἡλικίας της, κινδύνους ἄλλως πως ἐπιφόβους παρὰ τὴν δυστυχίαν καὶ τὴν πεῖναν.

— Κόρη μου! ἀνεφώνησεν ἀνορθούμενος, κόρη μου χαμένη, θά σε ξαναυρῶ! φθάνει μόνον νὰ εἶσαι ἀκόμη ζωντανή!...

Ἡ δευτέρα αὕτη σκέψις τὸν ἐπανέρριψεν ἐπὶ τοῦ καθίσματός του. Ἐὰν ἡ κόρη του ἦτο ἀποθαμμένη, αὐτὸς ἦτο καταδεδικασμένος. Τῷ ἤξιζε νὰ ἦτο ἀποθαμμένη, ἵνα τιμωρηθῇ αὐτός, διότι ἀμφέβαλλε περὶ τῆς μάρτυρος μητρός! Ἐὰν ἡ θεία Πρόνοια ἦτο δικαία, καὶ τὸ παιδίον ὤφειλε νὰ εἶνε ἀποθαμμένον...

Διατί ἐκατηγόρησεν ἐπὶ ἀνάνδρῳ ἐγκαταλείψει τὴν δύσμοιρον ἀθῴαν γυναῖκά του, ἥτις τὸν ἠγάπησε μέχρι ἐσχάτης πνοῆς;

Ἀνεμνήσθη πῶς ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ, ἀποχαιρετίζουσα αὐτόν, ἐφαίνετο ὅτι ἐπεθύμει νὰ συναπέλθῃ μετ' αὐτοῦ... αὐτὸς δὲ εἶχεν ἀπωθήσῃ αὐτὴν καὶ ἐπιπλήξῃ διότι πολὺ ἀργά το ἀπεφάσισε....

Ἀλλὰ τίς οἶδεν; Ἴσως θὰ ἔζῃ ἄνευ τῆς τελευταίας ταύτης σκληρότητός του, ἥτις συνέτριψεν ὡς κρυστάλλινον σκεῦος τὴν καρδίαν ἐκείνην τὴν ἐπὶ πολὺν χρόνον καθ' ὑπερβολὴν πληττομένην.

Ἡ ἁμαξοστοιχία ἔτρεχεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς οἱ ἀγροὶ ἦσαν σκοτεινοὶ καὶ σιωπηλοί· αἱ ἅμαξαι ἔτριζον ἐπὶ τῶν σιδηρῶν ἐλασμάτων συγκρουόμεναι ἐλαφρῶς μετὰ κρότου ὀξέος καὶ μονοτόνου... Κατὰ μικρόν, μετὰ διάστημα χρόνου ὅστις τῷ ἐφάνη καὶ βραχύτατος καὶ μακρότατος, ὁ Σίμων Μονφόρτ εἶδε γραμμὴν χρυσῆν ὑπωχρον διαγραφομένην ἐν τῷ ὁρίζοντι, νέφος φαιὸν ἀπεσπάσθη βραδέως ἀπὸ τοῦ γαλακτώδους ἔτι κυανοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀστὴρ στίλβων ὡς ἀδάμας κρυπτόμενος μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης, ἐπεφάνη ἐπὶ τοῦ πρωϊνοῦ οὐρανοῦ.

ΚΣΤ'

Ἡ Μαρκέλλα ἐξυπνήσασα ἠσθάνθη ῥικιάσιν. Ἐν τῷ δωματίῳ τῆς κυρίας Ἑρμίνης εἶχεν ἀγρυπνήσῃ πολύ, πολὺ ἀφ' οὗ ἡ γηραιὰ θεράπαινα τοῦ ἰατροῦ εἶχεν ἔλθῃ φέρουσα ὀλίγην τροφὴν εἰς τὴν Μαρκέλλαν, πολὺ ἀφ' οὗ ὁ ἰατρός, ὅστις την εἶχεν ἀντικαταστήσῃ, εἶχεν ἔλθῃ κατάκοπος οὐδόλως δυνηθεὶς νὰ ἐπιτύχῃ τινὰ νοσοκόμον· διότι πᾶσαι εἶχον ἀπέλθῃ, τὴν δὲ τελευταίαν συνήντησεν ὑπὸ τὴν θύραν τοῦ ἁμαξοστασίου του. Ἡ φοβερὰ καὶ παγετώδης ἐκείνη ἡμέρα κατέκλυσε τοὺς Παρισίους διὰ τοσούτων περιπνευμονιῶν καὶ λοιπῶν συγγενῶν νοσημάτων, ὅσαι ἦσαν αἱ νιφάδες τῆς χιόνος. Τῇ ὑπεσχέθησαν νὰ πέμψωσι πάραυτα διακόνισσάν τινα, ἀλλ' ὤφειλον νὰ ἀποταθῶσιν εἰς τὸ κεντρικὸν κατάστημα, νὰ ζητήσωσιν ἐπικουρίαν, διότι πᾶσαι αἱ μαχήτριαι ἦσαν ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης... Τοῦτο δὲ ἀπῄτει δύο ἢ τρεῖς ὥρας... ἴσως δὲ καὶ ὀλιγώτερον.

— Φοβεῖσαι; εἶπεν ὁ γηραιὸς ἰατρὸς παρατηρῶν τὴν Μαρκέλλαν μετὰ προσοχῆς· θέλεις νὰ σου στείλω ἕνα οἷον δήποτε νὰ σου κάμῃ συντροφιά; Εἰμποροῦμεν νὰ εὕρωμεν ἕνα οἷον δήποτε ἀλλ' ὅμως ἂν κλέψῃ κανεὶς τίποτε, σὺ θὰ εἶσαι ὑπεύθυνος... Δὲν με καταλαμβάνεις; Δὲν πειράζει. Δὲν εἰμπορῶ νὰ σου ἀφήσω τὴν ὑπηρέτριάν μου, πρέπει νὰ εἶνε 'ς τὸ σπίτι νὰ δίδῃ πληροφορίας εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔρχονται καὶ με ζητοῦν... Ἀπόψε δὲν θὰ πλαγιάσω 'ς τὸ κρεββάτι μου, ἔχω νὰ κάμω ἀκόμη μερικὰς ἐπισκέψεις... Ἀμὲ ἡ μαγείρισσα τῆς κυρίας Βρεῶ δὲν ἦλθεν ἀκόμη;

Θρηνώδης καὶ παρατεταμένη ὠρυγὴ ἀκουσθεῖσα ἔξωθεν ἀπεκρίθη εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην. Ἡ δὲ Μαρκέλλα εἶπε περίλυπος:

— Ὄχι, ἐλησμόνησε καὶ τὸ σκύλο της καὶ ἔκλαιεν ὁλημύκτα. Εἶνε μία ὥρα πού του ἔρριξα 'λιγάκι ψωμὶ ἀπὸ πάν' ἀπὸ τὸν τοῖχο... Θὰ ψοφήσῃ ἀπὸ τὴν πεῖνα, τὸ καϊμένο τὸ ζῷο...

— Τοῦτο δὰ μόνον μας ἔλειπε, διενοήθη ὁ ἰατρός· ἂν δὲν θέλῃ νὰ σιωπήσῃ ὁ σκύλος, τὸ καίμενο τὸ κορίτσακι θὰ φοβηθῇ περισσότερον. Ἠέ μου τὴν ἀλήθειαν, Μαρκέλλα, ὑπέλαβε, δὲν φοβεῖσαι νὰ μείνῃς ἐδῶ μόνη σου; Μὰ νὰ μου εἰπῇς τὴν ἀλήθεια.

— Δὲν εἶμαι μόνη μου, ἀφ' οὗ εἶμαι μαζὶ μὲ τὴν κυρίαν Ἑρμίνην.

Ὁ γηραιὸς ἰατρὸς οὐδὲν ἀπεκρίθη· διότι δὲν ἠδύνατο νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ κυρία Ἑρμίνη δὲν θὰ ὑπῆρχε πλέον πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου. Αἱ πνευμονικαὶ συμφορήσεις δὲν δίδουσιν εἰς τὰ θύματά των καιρὸν νὰ πορευθῶσιν εἰς τοῦ συμβολαιογράφου. Ἅμα δὲ τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου ἡ Μαρκέλλα οὐδὲν ἄλλο ἤθελεν εἰχεν ἐπὶ γῆς, ἢ ὅτι ἐφόρει καὶ τὴν πυξίδα ἣν εἶχεν ἐν τῷ θυλακίῳ της.

Ὁ ἰατρὸς ἀπῆλθε περίλυπος μὴ τολμῶν νὰ εἴπῃ εἰς τὴν ὀρφανὴν περὶ τοῦ προσεγγίζοντος θανάτου καὶ μεμφόμενος ἑαυτὸν διότι δὲν το εἶπε . . . Ἐν τούτοις ἐὰν ἡ κυρία Ἑρμίνη ἔμελλε νὰ ζήσῃ ὥρας τινὰς περιπλέον, προτιμότερον ἦτο νὰ ἀναμείνωσι τὴν ἔλευσιν τῆς διακονίσσης· τοὐλάχιστον τὸ παιδίον δὲν θὰ ἐλυπεῖτο πολὺ τὴν νύκτα ἀπομένον μόνον καὶ ἔρημον.

Ἀπελθόντος τοῦ ἰατροῦ ἡ Μαρκέλλα ἔθηκε ξύλα ἐπὶ τοῦ πυρὸς καὶ ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν μακρὰν καθέδραν της. Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἐφαίνετο ἥσυχος, δὲν ἐλάλει πλέον, καὶ μόνον ἐκίνει τὰς χεῖράς της ἐπὶ τοῦ σκεπάσματός της μετὰ κινήσεως αὐτομάτου, σχεδὸν ὁμαλῆς καὶ κανονικῆς . . . Ἡ Μαρκέλλα οὐδέποτε εἶχεν ἴδῃ ἄνθρωπον ἀποθνήσκοντα· διὸ οὐδὲν νοήσασα, ἐχάρη ἐπὶ τῇ μεταβολῇ ταύτῃ ἣν ἐνόμιζεν εὐάρεστον, καὶ ἐστήριξε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ βραχίονος τῆς καθέδρας της ἵνα ἀναπαυθῇ ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας· ἀλλ' ὅμως μετὰ ἓν δευτερόλεπτον ὑπνώττεν ἤδη.

Ἀφυπνίσθη αἰσθανθεῖσα φρικίασιν. Τὸ πῦρ ἦτο ἐσβεσμένον, τὸ κηρίον εἶχε καῇ ἐπὶ τοῦ κηροπηγίου, τὸ δωμάτιον ἦτο παγερόν, οὐδεὶς κρότος ἠκούετο, οὐδὲ κἂν ἡ ἐλαχίστη πνοή.

Ἀνεπήδησεν ὀρθία ἅμα αἰσθανθεῖσα τὴν κατάστασιν ταύτην, καὶ ἔδραμεν εἰς τὸ παράθυρον καὶ ἀπέσυρε τὰ παραπετάσματα ἵνα εἰσέλθῃ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, καὶ ἐκ παιδικῆς συνηθείας ἤνοιξε τὸ παράθυρον ἵνα ἀναπνεύσῃ ὀλίγον καθαρὸν ἀέρα. Ἀπέναντι αὐτῆς ἐν τῷ φαιῷ καὶ ψυχρῷ οὐρανῷ τὸ πρωϊνὸν ἄστρον ἔστιλβεν ὡς σταγὼν κρυστάλλου διαπερωμένη ὑπὸ ἡλιακῆς ἀκτῖνος . . . Ἡ κορασὶς προσηγόρευσεν αὐτὸ δι' εὐγνωμονοῦντος βλέμματος, ὡς αἴσιον οἰωνόν, καὶ κλείσασα τὸ παράθυρον, ἦλθε πρὸς τὴν κλίνην. . .

Ἡ θύρα ἀνοίγεται ἐλαφρά, ἀθορύβως, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Μαρκέλλας ἐστράφησαν πρὸς αὐτήν· εἶδε δὲ τὸ λευκὸν κάλυμμα τῆς διακονίσσης περὶ ἧς εἶχεν εἴπῃ ὁ ἰατρός. Ἐν ᾧ δὲ ἡ κορασὶς ἔφερε τὸ βλέμμα πρὸς τὴν κλίνην, ἔνθα τὸ διὰ μιᾶς ἀδυνατῆσαν πρόσωπον τῆς φίλης της μόλις διεγράφετο ἐν τῇ κοιλότητι τοῦ προσκεφαλαίου, ὑπὸ τὸ ἀσθενὲς φῶς τῆς ὑποφωσκούσης ἡμέρας, —ἠσθάνθη τὴν ἑτέραν τῶν χειρῶν τῆς διακονίσσης τιθεμένην ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν της καὶ τὴν ἑτέραν πιέζουσαν ἐλαφρῶς τὸν ὦμόν της, ὅπερ ἐδήλου ὅτι ἡ Μαρκέλλα ὤφειλε νὰ κλίνῃ τὰ γόνατα.

— Δεήσου, τέκνον μου, εἶπε μετὰ φωνῆς βαρείας, δεήσου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς εὐεργέτιδός σου, ἡ ὁποία ἀναμφιβόλως εἶνε τώρα ἐν τῷ παραδείσῳ.

Ἡ Μαρκέλλα ὑπακούσασα κατενόησε τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὅτι ἀπὸ τῆς ἑσπέρας τῆς χθὲς ὤφειλε νὰ γινώσκῃ ὅτι ἡ κυρία Ἑρμίνη ἔμελλε νὰ ἀποθάνῃ.

ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Παρὰ πληθὺν παρατηρήσεων περὶ τῆς νοημοσύνης τῶν ζῴων, θὰ προσπαθήσω ν' ἀναφέρω νέα τινὰ παραδείγματα.

Οἱ ἵπποι διακρίνονται ἰδίᾳ ἐπὶ νοημοσύνῃ.

Τῷ 1868 ὁ πατήρ μου ἐπώλησε μικρὸν ἵππον, ὑπ' αὐτοῦ ἀνατραφέντα, καὶ φέροντα ὡς διακριτικὸν σημεῖον λευκὸν ἀστέρα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μετώπου· ἐπίσης τὰ κατώτερα ἄκρα τῶν τεσσάρων αὐτοῦ ποδῶν ἦσαν λευκὰ ὡς τὸ γάλα ἐνῷ τὸ τρίχωμά του ἦτο ἐρυθρόχρουν. Οἱ σταῦλοι τῆς ἐπαύλεως εὑρίσκοντο ἐντὸς περιφράγματος ἀπέχοντος τῆς αὐλῆς τῆς οἰκίας, μεταξὺ δ' ὑπῆρχεν ἀκαλλιέργητος γῆ ἐκτάσεως ἑκατὸν περίπου μέτρων. Ὁ ἵππος τοσοῦτον εἶχεν ἐξοικειωθῆ, ὥστε, ἅμα ἔφθανε κάτωθεν τῆς προθυραίας κλίμακος τῆς οἰκίας, ἔρριπτον ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτοῦ τοὺς χαλινοὺς καὶ τῷ ἔλεγον· *Πήγαινε*. Τότε ἐξήρχετο τῆς αὐλοθύρας, διήρχετο ἡσύχως τὴν ἀκαλλιέργητον γῆν καὶ διηυθύνετο κατ' εὐθεῖαν εἰς τοὺς σταύλους, καίτοι ἐν τῷ αὐτῷ περιφράγματι ὑπῆρχον καὶ ἕτερα παραπήγματα προωρισμένα δι' ἄλλους σκοπούς. Τέλος ἐπωλήθη πρὸς ἰουδαῖον ἔμπορον, κάτοικον πολίχνης ὀνομαζομένη Στεφανέστι, καὶ κειμένης ἐπὶ τοῦ Προύτου, τοῦ χωρίζοντος τὴν Ῥουμανίαν ἀπὸ τῆς Βεσσαραβίας. Ἀλλ' ἑσπέραν τινά, δύο μῆνας μετὰ τὴν πώλησιν τοῦ ἵππου, βλέπομεν τὸ δυστυχὲς ζῷον κάτισχνον καὶ πλῆρες μωλώπων, ἱστάμενον κάτωθεν τῆς προθυραίας κλίμακος τῆς οἰκίας ἡμῶν, καὶ σύρον μεγάλην φορτηγὸν ἅμαξαν, ἧς ἐπέβαινον δώδεκα τοὐλάχιστον ἄνθρωποι. Ἐνταῦθα ὁ ἵππος κατεκλίθη, καίπερ δ' ἀνηλεῶς μαστιγούμενος ἐστέναζε καὶ δὲν ἤθελε νὰ ἐγερθῇ.

Ἰδοὺ τί συνέβη. Οἱ Ἰουδαῖοι μεταβαίνοντες ἀπὸ Στεφανέστι εἰς ἑτέραν πολίχνην, ὤφειλον κατ' ἀνάγκην νὰ διέλθωσι διὰ τῆς ἐπαύλεως, ἣν ὁ πατήρ μου ἐκαλλιέργει. Ὁ ἵππος, καίπερ τῆς ὁδοῦ ἣν ἠκολούθει εὑρισκομένης εἰς μεγίστην ἀπὸ τοῦ χωρίου ἀπόστασιν, ἀνεγνώρισε τὴν ἔπαυλιν, παρὰ δὲ τοὺς ῥαβδισμοὺς καὶ τὰς προσπαθείας τῶν ἐν τῇ ἁμάξῃ ἀπεμακρύνθη τῆς ὁδοῦ καὶ ἐσύρθη μέχρι τῆς αὐλῆς τῆς οἰκίας, ἔνθα καὶ κατεκλίθη. Ὁ πατήρ μου τὸν ἠγόρασε, καίτοι ἐζήτησαν παρ' αὐτοῦ τιμὴν διπλασίαν ἐκείνης, εἰς ἣν τὸν εἶχε πωλήσει. Ὁ ἵππος, ἀφεθεὶς ἐλεύθερος, ἔτρεξε μόνος του εἰς τὸν σταῦλον καὶ ἐτοποθετήθη πλησίον τοῦ ἄλλου ἵππου, τοῦ κατέχοντος τὴν προπέραν αὐτοῦ θέσιν. Τὸ ζῷον λοιπὸν τοῦτο, ἀνατραφὲν ἐν τῇ εὐπορίᾳ, ἐπειδὴ περιῆλθεν εἰς ἄλλου χεῖρας καὶ ἐκακοποιεῖτο, διέφυγεν ἅμα παρουσιασθείσης εὐκαιρίας, ὑπ' οὐδενὸς παρακωλυθὲν νὰ πράξῃ τοῦτο. Κατακλιθὲν δὲ κάτωθεν τῆς προθυραίας κλίμακος τῆς οἰκίας, καίτοι τὸ στόμα αὐτοῦ ἦτο καθημαγμένον διότι ἔσυρον ἰσχυρῶς τοὺς χαλινούς, δὲν ἔλεγε διὰ τοῦτο ὅτι ἤθελε νὰ μείνῃ ἐκεῖ ὅπου τὸ ἐπεριποιοῦντο; διότι ὁ ἵππος οὗτος ἦτο τὸ μαμμόθρεπτον τῆς οἰκίας· τοσοῦτον ἐθώπευον αὐτόν.

Ἐκτὸς τοῦ παραδείγματος τούτου, ἀποδεικνύοντος ὅτι τὰ ζῷα τὴν εὐημερίαν κατανοοῦντα, γινώσκουσι ν' ἀπαλλάσσωνται τῶν κακοποιούντων αὐτά, θ' ἀναφέρω καὶ ἕτερον, ἐπισυμβὰν τῷ 1877, ἐπὶ τοῦ ῥωσσοτουρκικοῦ πολέμου, καὶ οὗτινος ἡρωὶς ὑπῆρξε μία δάμαλις. Τὸ ζῷον τοῦτο, ἡλικίας δέκα περίπου ἐτῶν, ἀνετράφη εἰς ἔπαυλιν κειμένην εἰς ὥρας ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Βοτοσανίου (βορείας Ῥουμανίας). Ἡ δάμαλις, ὡραῖον ἔχουσα σῶμα, τρὶς ἠγοράσθη ὑπὸ κρεωπωλῶν, ὡς ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ὡραιότητός της· πάντοτε δέ, ἅμα ἔφθανεν εἰς τὴν πόλιν, καθίστατο μανιώδης, ἐπήδα ἄνωθεν τῶν ἁμαξῶν, ἀνέτρεπε πάντα τὰ πρὸ αὐτῆς, καὶ ἔσπευδεν εἰς τὴν ἔπαυλιν ἡμῶν, ἔνθα ἐκρύπτετο ἐν τῷ μέσῳ ἑκατοστύος δαμάλεων βοσκουσῶν εἰς τὴν πεδιάδα. Ὅταν ἔβλεπε ξένον πλησιάζοντα εἰς τὴν ἀγέλην, ἀνύψου τὴν ὡραίαν αὐτῆς κεφαλήν, ἐντὸς δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς ἀνεγίνωσκέ τις ὅτι ἐζήτει νὰ μαντεύσῃ μήτοι τὴν ἐζήτουν. Τέλος, ὡς ἐκ τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ πολέμου, παρέλαβον αὐτὴν μεθ' ἑτέρων δαμάλεων διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατοῦ. Ἡ δάμαλις ὑπῆρξε πειθήνιος, ἀφῆκε δὲ μάλιστα καὶ νὰ θέσωσιν αὐτὴν ἐντὸς σιδηροδρομικῆς ἁμάξης.

Ἀλλὰ μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις ἡμῶν ὅτε ἐπανεύρομεν αὐτὴν μεταξὺ τῶν ἡμετέρων δαμάλεων μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας! Ὁ ῥουμανικὸς στρατὸς εὑρίσκετο πρὸς νότον, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Δουνάβεως. Πῶς ἡ δάμαλις ἠδυνήθη νὰ διαφύγῃ; Τὸ ἀγνοοῦμεν. Πῶς κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἔπαυλιν; Τοῦτο φαίνεταί μοι λίαν δυσεξήγητον.

Ἀναφέρω ἤδη τὴν ἱστορίαν γάτου ἀνατραφέντος ἐν Ἡαρισίοις καθ' ὃν χρόνον ἐσπούδαζον, καὶ καλουμένου *Καδῆ*. Ὁ γάτος οὗτος ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις εἶνε ἐνδιαφέρων.

Οὕτως ἐγίνωσκε πότε ἔπραττε κακόν τι, κακόν, ἐννοεῖται, σχετικῶς τῆς ἀνατροφῆς, ἣν τῷ ἐδώκαμεν. Διὰ τὰς φυσικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας εἶχεν ἓν πινάκιον μετὰ στάκτης τεθειμένον εἰς μίαν τοῦ μαγειρείου γωνίαν. Ὁσάκις ὁ γάτος ἐξέλεγεν ἄλλον τόπον πρὸς τοῦτο, ἐξυλίζετο. Διὰ τῆς ὑπομονῆς λοιπὸν κατωρθώσαμεν νὰ τῷ δώσωμεν νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ἔπρεπε νὰ μεταχειρίζηται τὸ πινάκιον.

Πολλάκις ὁ *Καδῆς*, κεκλεισμένος ἐν τῷ δωματίῳ καὶ ἰδίως τὴν νύκτα, ἐρμαούλιζε πρὸ τῆς θύρας ἵνα τῷ ἀνοίξω νὰ ἐξέλθῃ. Συνέβαινεν ὅμως πολλάκις νὰ μὴ δύναται νὰ ἐξέλθῃ, εἴτε διότι ἐκοιμώμην βαθέως, εἴτε διότι δὲν εὑρισκόμην ἐν τῇ οἰκίᾳ. Τότε ὁ *Καδῆς* ἐξέλεγεν εἴτε τὴν ἑστίαν, εἴτε ἄλλην τινὰ γωνίαν, ἔνθα συνήθροιζε τάπητας ἢ ἕτερόν τι διὰ νὰ ἀποκρύψῃ τὸ ἔγκλημα αὐτοῦ, εἶτα δ' ἐκρύπτετο καὶ ὁ ἴδιος. Μοὶ συνέβη ἐφ' ὥρας νὰ τὸν ζητῶ καὶ νὰ τὸν προσκαλῶ χωρὶς νὰ κινῆται· πάραυτα ἐννοοῦν ὅτι εἶχε παρεκτραπῆ, τοιουτοτρόπως δ' ἐπροδίδετο ἀφ' ἑαυτοῦ. Ὅταν τὸν ἐπανεύρισκον, μετὰ κόπου τὸν ἀπέσπων τῆς θέσεώς του. Τοσούτῳ συνεστέλλετο, ἐξέβαλλε δὲ μιαουλισμὸν τοσούτῳ κλαυθμηρόν, ὥστε ἀληθῶς τῷ συνεχώρουν. Τὸν ἐθώπευον, καὶ τότε ἀνελάμβανε τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτοῦ βάδισμα. Ἀλλ' ἐν τοῖς πηδήμασιν αὐτοῦ ἐπλησίαζεν εἰς τὸ μέρος τοῦ ἐγκλήματος, ὅπως βεβαιωθῇ ἂν ἀνεκαλύφθη ἢ μή. Ἂν ἐπροσποιούμην ὅτι ἐννόουν, ἐκρύπτετο πάραυτα. Ἀναμφιβόλως λοιπόν, ἐννοεῖ ὅτι κακῶς ἔπραξεν.

Ἐννοεῖ ἐπίσης πότε τὸν ἐθαύμαζον καὶ ἐπεζήτει νὰ τὸν παρατηρῶσιν. Ἂν ἔπαιζε καὶ τῷ ἔλεγον· *Καδῆ*, κάθησε ἡσυχα! ἐπήδα περισσότερον, ὡς θὰ ἔκαμνεν ἐν παιδίον, ἢ ἐκρύπτετο ὑπὸ τοὺς τάπητας, ἁπλῶς καὶ μόνον διὰ νὰ τοὺς μετακινήσῃ. Ὁ *Καδῆς* ἐπανερχόμενος μετεκίνει τὰ πάντα ἐκ νέου, ἐπιμένων ἵνα θαυμάσωσιν αὐτόν.

Ἂν ἔβλεπε τὸ κλειδοκύμβαλον ἀνοικτόν, ἀνέβαινεν ἐπὶ τῶν πλήκτρων, ἀνύψου τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν οὐρὰν αὐτοῦ, καὶ εἶτα, μὲ βῆμα βραδὺ ἐβάδιζεν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἑτέρου ἄκρου, οἱονεὶ διασκεδάζων ἐκ τοῦ θορύβου ὃν παρῆγε, καὶ οὐδεμίαν δίδων προσοχὴν εἰς τὰς ἐπιπλήξεις μου.

Ἂν τὸν κατεβίβαζον καὶ ἔκλειον τὸ κλειδοκύμβαλον, ἐπήδα ἐπὶ τῆς ἑστίας, ἔνθα ὑπῆρχον πλεῖστα ὄστρακα καὶ ἀγγεῖα, καὶ ἀνήρχετο ἐπὶ τοῦ ὡρολογίου ἐσοπτριζόμενος. Εἶτα ἐλάμβανε στάσιν ἀγάλματος, οὐδαμῶς προσέχων εἰς τὰς κραυγάς μου, καὶ τοῦτο ἐκ προθέσεως.

Ὁ γάτος ἐνίοτε ἐπανελάμβανε καθ' ἑκάστην τὰς ἀταξίας ταύτας μετὰ τοσαύτης ἐπιτηδειότητος, ὥστε ἠγάπησα αὐτόν.

Τὸ ἑπόμενον δὲ παράδειγμα καθίσταται ἀνεξήγητον, ἐκτὸς ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι τελεῖται ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ τῶν ζῴων διανοητικὴ ἐργασία. Κατὰ τὸ τρομερὸν ψῦχος τοῦ 1880 οἱ ἄνθρακες καὶ τὰ καυσόξυλα ἦσαν ἀκριβώτατα, καὶ ἠναγκαζόμην νὰ κάμνω οἰκονομίας. Μετὰ τῆς ἑστίας ἡ θερμότης διαρκεῖ ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ' ὅσον ὑπάρχει πῦρ. Καθ' ἅπασαν λοιπὸν τὴν ἡμέραν ἐκαθήμην ἐπὶ μεγάλου κλιντῆρος φορῶν σισύραν, καὶ εἰργαζόμην τοιουτοτρόπως, τοῦ *Καδῆ* ὄντος ἐξηπλωμένου πρὸ τῶν ποδῶν μου. Πολλάκις μετέβαινε μέχρι τῆς θύρας καὶ μὲ προσεκάλει μιαουλίζων κατὰ τρόπον διάφορον, ὅπερ ἐδήλου ὅτι ἤθελε νὰ τὸν ἀφήσω νὰ ἐξέλθῃ. Τῷ ἤνοιγον τὴν θύραν, ἀλλ' ἐξήρχετο κατὰ τὸ ἥμισυ μόνον, παρατηρῶν με. Ἔκλειον τὴν θύραν καὶ ἐπανήρχετο εἰς τὸ δωμάτιον, μιαουλίζων καὶ πάλιν. Τέλος ἐξηρχόμην μετ' αὐτοῦ, τότε δὲ διηυθύνετο κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ μαγειρεῖον, παρατηρῶν με καὶ προσκαλῶν με. Ἅπαξ ἐν τῷ μαγειρείῳ, διηυθύνετο εἰς τὸ κιβώτιον τῶν ἀνθράκων, καὶ ἀνέβαινεν ἐπ' αὐτοῦ παρατηρῶν με πάντοτε. Ἂν ἐλάμβανον ἄνθρακας, ὁ *Καδῆς* μετέβαινεν εἰς τὸ κιβώτιον τῶν καυσοξύλων, εἶτα δ' ἔτρεχε, προηγούμενος ἐμοῦ, εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου μου. Εἰσερχόμενος εἰς τὸ δωμάτιόν μου, διηυθύνετο εἰς τὴν ἑστίαν, πηδῶν καὶ κυρτούμενος. Ἤναπτον τὸ πῦρ, ἐνῷ ἡ γαλῆ μ' ἐθώπευεν. Ἅμα τὸ πῦρ ἤναπτεν, ὁ *Καδῆς* μ' ἐλησμόνει ἐξαπλούμενος καθ' ἅπαν αὐτοῦ τὸ μῆκος πρὸ τῆς ἑστίας. Ὅταν οἱ ἄνθρακες ἔκαιον καὶ ηὔξανεν ἡ θερμότης ἀπεμακρύνετο βαθμηδὸν ὅπως πλησιάσῃ καὶ πάλιν ἅμα ἡ θερμότης ἠλαττοῦτο, ἢ καὶ ἐχώνετο ἐν τῇ τέφρᾳ ὅταν τὸ πῦρ ἐσβέννυτο.

Ἐγίνωσκε λοιπόν, ὡς καὶ ἐγώ, μὲ τί ἀνάπτει τις πῦρ καὶ ἐδείκνυε κάλλιστα τὴν ἀνάγκην τῆς θερμότητος διὰ τῶν διηνεκῶν αὐτοῦ προσκλήσεων ἢ διὰ τοῦ βλέμματός του, δι' οὗ παρηκολούθει τὰ διαβήματά μου.

Πρὶν ἢ μεταβῶ εἰς τοὺς *κύνας*, μέγα παρέχοντας ἐνδιαφέρον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς νοημοσύνης, θ' ἀφηγηθῶ *τὴν πάλην μιᾶς οἰκιακῆς νήσσης μεθ' ἑνὸς ὀρνιθίου.*

Μία γυνὴ ἔρριψεν ἀραβόσιτον εἰς τὰ κατοικίδια αὐτῆς πτηνά. Μία νῆσσα ὤθησε λίαν ζωηρῶς ἓν ὀρνίθιον, τοῦτο δ' ἔπληξε τὴν νῆσσαν διὰ τοῦ ῥάμφους αὐτοῦ. Φαίνεται ὅτι ἡ πληγὴ ὑπῆρξεν ἀρκούντως ἀλγεινὴ ὅπως διεγείρῃ παρὰ τῇ νήσσῃ ἀληθῆ ἐκδίκησιν. Αἴφνης λοιπὸν ἡ νῆσσα ὀρθοῦται ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτῆς, κινοῦσα τὰς πτέρυγας, καὶ ἵσταται πρὸ τοῦ ὀρνιθίου. Τοῦτο, ἀπησχολημένον ἐκ τῆς τροφῆς μᾶλλον ἢ ἐκ τῆς ἀπειλῆς τοῦ ἐχθροῦ, παραμερίζει ὀλίγον καὶ ἐξακολουθεῖ τρῶγον τὸν ἐπὶ τῆς γῆς διεσπαρμένον ἀραβόσιτον. Τὸ φυσικώτατον τοῦτο τέχνασμα ἐρεθίζει τὴν νῆσσαν, ἥτις, τείνουσα τὸν τράχηλον, ὀρθουμένη ὅσῳ πλειότερον ἠδύνατο ἐπὶ τῶν ποδῶν, βοηθουμένη δὲ καὶ ὑπὸ τῶν πτερύγων αὐτῆς, ἄρχεται καταδιώκουσα τὸ ὀρνίθιον. Τοῦτο, ἐννοῆσαν τὴν ὀργὴν τῆς νήσσης, ὀρθοῦται καὶ πηδᾷ ἄνωθεν αὐτῆς, προσπαθοῦν νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτὸ μᾶλλον ἢ νὰ ἐπιτεθῇ. Ἀλλ' ἡ νῆσσα, ἀρκούντως δεξιά, ἁρπάζει τὸ ὀρνίθιον ἐκ τῆς μιᾶς πτέρυγος καὶ ἐπιτίθεται κατ' αὐτοῦ μετὰ τοσαύτης λύσσης, μεθ' ὅσης ἐπιτίθενται μόνον οἱ μέχρι θανάτου παλαίοντες ἄνθρωποι. Ἡ νῆσσα μένει μὲ τὰ πτερὰ ἐπὶ τοῦ ῥάμφους, τὸ δὲ ὀρνίθιον κραυγάζον φεύγει μεθ' ὅσης δύναται ταχύτητος.

Ἀλλ' ἡ νῆσσα οὐδαμῶς ἱκανοποιήθη ἐκ τούτου. Ἀπ' ἐναντίας ἄρχεται καταδιώκουσα τὸ ὀρνίθιον πέριξ τῆς οἰκίας, ἄχρις οὗ συλλαμβάνει καὶ πάλιν αὐτό. Τὴν φορὰν ταύτην ἀποσπᾷ τὸ ὀρνίθιον ἀπὸ τῆς νήσσης τὸ ῥάμφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ πάλιν μένουσι πολλὰ πτερά.

Καὶ αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι παύουσιν ὅταν τὸ δεύτερον μείνωσι νικηταί· ἐν τούτοις ἡ νῆσσα, βλέπουσα τὸν ἐχθρὸν αὐτῆς διαφεύγοντα, ἐρεθίζεται ἔτι μᾶλλον καὶ πηδᾷ περὶ τὴν γυναῖκα ἵνα συλλάβῃ τὸ ὀρνίθιον. Ἡ γυνὴ ἐπανειλημμένως ἀναγκάζεται νὰ στραφῇ καὶ νὰ φωνάξῃ πρὸς τὴν νῆσσαν, ἥτις μετά τινας ἀποπείρας ἁρπάζει τὴν ἐσθῆτα τῆς γυναικὸς καὶ σύρει αὐτὴν μεθ' ὅσης δύναται μεγαλειτέρας δυνάμεως, ὡς θὰ ἔπραττε κυνάριον, μὴ θέλον ν' ἀφήσῃ τεμάχιον κρέατος, τὸ ὁποῖον διαφιλονεικοῦσι πρὸς αὐτό.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς κύνας, τὸ ἑπόμενον παράδειγμα συνηγορεῖ ἐπὶ πλέον περὶ τῆς νοημοσύνης αὐτῶν.

Ὁ μεγαλοκτηματίας κ. Β... εἶχε θηρευτικὸν κύνα ὀνομαζόμενον *Γκαρσόν*, τοσούτῳ καλῶς γεγυμνασμένον ὥστε, ὅτε ὁ κύριος αὐτοῦ τῷ ἔλεγε νὰ προσκαλέσῃ τὸν δεῖνα ὑπηρέτην (καὶ εἶχε πολλοὺς) ὁ κύων ἐλάμβανεν ὅπου εὕρισκε τὸν ὑπηρέτην ἐκ τοῦ ἐνδύματος καὶ ὡδήγει αὐτὸν εἰς τὸ δωμάτιον. Ὅταν τῷ ἔλεγον· «Μὴ ἀφήσῃς αὐτὸν τὸν κύριον νὰ ἐξέλθῃ», ὁ κύων ἵστατο πρὸ τῆς θύρας καὶ ὁ κύριος δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ ἄνευ κινδύνου δήγματος. Ἐπὶ τῆς τραπέζης τῷ ἔδιδον ἐξ ὅλων τῶν φαγητῶν, ἂν δέ, π. χ., κατὰ τὸ γεῦμα τῷ ἔδιδον κρέας πρὸ τῆς σούπας, δὲν ἔτρωγε πρὶν ἢ τῷ δώσωσι τὴν σοῦπαν. Ἂν ὁ κύριός του τῷ ἔλεγε νὰ τῷ φέρῃ τὰ ὑποδήματα ἢ τὰς *παντούφλας* αὐτοῦ, ἐννόει ἀμέσως, διότι ἔφερε πάντοτε ὅ,τι διετάσσετο.

Προφανῶς λοιπὸν ὁ κύων ἐννόει τὴν σημασίαν τῶν λεγομένων αὐτῷ.

Κυνάριον ὀνομαζόμενον *Μπιζοῦ*, λευκὸν καὶ οὐλότριχον, ἀνῆκεν εἴς τινα θείαν μου τὴν Καν Π... Ὅταν τῷ ἔλεγον νὰ κατακλιθῇ, κατεκλίνετο καὶ ὅταν τῷ ἔλεγον νὰ προσποιηθῇ τὸν νεκρόν, ἐξηπλοῦτο ὕπτιον, ἄφινε τοὺς πόδας αὐτοῦ κρεμαμένους καὶ τὴν οὐρὰν ταπεινωμένην, ἔστρεφε τὴν κεφαλὴν ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους καὶ ἔκλειε τοὺς ὀφθαλμούς. Τὸ ἔσυρον ἐκ τῆς οὐρᾶς χωρὶς νὰ κινηθῇ. Τῷ ἔλεγον «Ἂς τὸ ἀναστήσωμεν» καὶ τότε τὸ κυνάριον ἐπήδα διὰ μιᾶς. Ἀναμφιβόλως ἐννόει καλῶς ὅ,τι τῷ ἔλεγον.

Προσκαλούμενον νὰ μιμηθῇ τὸν λύκον ἔκλινε ταχέως τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ μέρος τοῦ διατάσσοντος αὐτό, καὶ ἔκρουε τοὺς ὀδόντας, τοῦτο δὲ μετὰ μεγάλης δεξιότητος. Διατασσόμενος ὁ *Μπιζοῦ* νὰ σείσῃ τὴν ἐσθῆτα κυρίας ἢ τὸ πανταλόνιον κυρίου, ἐλάμβανε μεταξὺ τῶν ὀδόντων του τὴν μὲν ἢ τὸ δὲ καὶ τὰ ἔσειε μετὰ μεγάλης δυνάμεως, χωρὶς ὅμως νὰ κάμῃ εἰς τὸ ὕφασμα τὸ ἐλάχιστον σχίσμα.

Ἂν προσεποιεῖτό τις ὅτι ἔτυπτε τὴν κυρίαν ἢ τὸν κύριον αὐτοῦ, ἐπήδα καὶ ὑπερήσπιζεν αὐτούς, μεθ' ὃ ἐζήτει νὰ τὸν λάβωσιν εἰς τὰς ἀγκάλας των ἵνα βεβαιωθῇ ὅτι οὐδὲν κακὸν ἔπαθον.

Ὅταν ὁ θεῖός μου Π... ἀπέθανε, κατὰ τὰς τρεῖς κεκανονισμένας ἡμέρας τὸ κυνάριον ἔμενε πρὸ τῶν ποδῶν του, με τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἐπὶ τῶν τοῦ κυρίου του, οἱ ὁποῖοι ἐκλείσθησαν διὰ παντός. Ὁ θεῖός μου ἐτάφη εἰς τὸ κοιμητήριον, κείμενον ἀκριβῶς ἀπέναντι τοῦ ἐξώστου τῆς οἰκίας ἐν ᾗ κατῳκοῦμεν, εἰς τὴν ἐξοχήν. Τὸ κυνάριον λοιπὸν μετέβαινε τακτικῶς εἰς τὸν ἐξώστην καὶ λαμβάνον τὴν αὐτὴν στάσιν, ἤτοι καθήμενον ἐπὶ τῶν τεσσάρων αὐτοῦ ποδῶν καὶ ἔχον ἀνυψωμένην τὴν κεφαλήν, παρετήρει ἀτενῶς τὸ κοιμητήριον. Ἂν τυχαίως προσεκάλει τις τὸν θεῖόν μου διὰ τοῦ ὀνόματός του, (καίτοι δὲν ἔζη πλέον), ὁ *Μπιζοῦ* ἔτρεχε, παρετήρει, ἐζήτει, μετὰ τοῦτο δ' ἐπανήρχετο εἰς τὴν θέσιν του.

Τοῦ λόγου δ' ἐνταῦθα ὄντος περὶ τῆς στοργῆς τῶν ζῴων, ἀναφέρω τὸ παράδειγμα γαλῆς κοιμωμένης κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἡσύχως παρὰ τῇ ἀνεψιᾷ μου, ἥτις ἀνέθρεψεν αὐτήν.

Ἡ γαλῆ, τοσοῦτον ἀγαπᾷ τὸ κοράσιον, τὸ ὁποῖον νανουρίζει, ἐνδύει μὲ ἐσθῆτας καὶ σπαργανόνει ὡς βρέφος αὐτήν, ἑνὶ λόγῳ τὴν θωπεύει καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, ὥστε ὅταν τὸ κοράσιον μεταβῇ εἰς τὴν ἐξοχὴν ἢ ἀλλαχοῦ, ἡ γαλῆ δὲν τρώγει· μόνον δ' ὅταν καταβληθῇ ὑπὸ τῆς πείνης, ἀποφασίζει νὰ ἐγγίσῃ τὸ φαγητὸν τὸ ὁποῖον τῇ δίδουν. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ζητεῖ τὴν μικρὰν κυρίαν αὐτῆς πανταχοῦ, εἰς ὅλα τὰ δωμάτια, εἰς τὸν κῆπον, παρὰ τοῖς γείτοσιν, εἶτα δ' ἐπανέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον καὶ μιαουλίζει κατὰ τρόπον ἐκφραστικόν. Ἂν πᾶσαι αἱ ἀναζητήσεις αὐτῆς εἰς οὐδὲν ἀπολήξωσιν, εὑρίσκει τέλος ἐσθῆτά τινα ἢ ἕτερόν τι ἀνῆκον εἰς τὸ κοράσιον καὶ κατακλίνεται ἐπ' αὐτοῦ. Τὸ ἑσπέρας ἐξαπλοῦται ἐπὶ τῆς κλίνης του, αἱ ἀναζητήσεις δ' αὗται ἐπαναλαμβάνονται καθ' ἑκάστην.

Γίνεται δ' ὁλόκληρος ἱστορία ὅταν τὸ κοράσιον ἐπανέλθῃ μετὰ διήμερον ἢ τριήμερον ἀπουσίαν. Ἡ γαλῆ πηδᾷ εἰς τὰς ἀγκάλας του, καί,— δὲν μεταχειρίζομαι ὑπερβολὰς — φέρει τοὺς δύο ἐμπροσθίους αὐτῆς πόδας περὶ τὸν τράχηλόν του, παρατηροῦσα αὐτὸ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μιαουλίζουσα μετὰ μεγίστης στοργῆς. Ἡ τῆς γαλῆς στοργὴ αὕτη πολλάκις μοὶ ἐπροξένησεν ἐντύπωσιν.

Πολλάκις συμβαίνει, ὅταν θέλωμεν νὰ ἴδωμέν τι διὰ τοῦ παραθύρου ἢ διὰ μέσου μιᾶς θύρας, νὰ κτυπήσωμεν ἐν τῇ σπουδῇ ἡμῶν ἐφ' οἱουδήποτε ἀντικειμένου καὶ τότε προσποιούμεθα ὅτι πτύομεν αὐτὸ ἐκφέροντες σχεδὸν πάντοτε βλασφημίαν. Νομίζομεν ὅτι τὸ ἀντικείμενον εἶνε ἡ αἰτία· ὑβρίζοντες δ' αὐτὸ ἱκανοποιούμεθα.

Τούτου παραπλήσιον παρετήρησα παρά τινι τῶν κυνῶν μου. Γερμανὸς χορδιστὴς ἐφοβεῖτο τὸν κύνα τοῦτον, ὅταν δ' ἐξήρχετο τῆς οἰκίας μου ἔπρεπε νὰ κρατῶσι τὸ ζῷον ἀπὸ τοῦ δερματίνου αὐτοῦ περιλαιμίου ἄχρις οὗ ὁ γερμανὸς διέλθῃ τὸν κῆπον καὶ ἐξέλθῃ τῶν κιγκλίδων. Ὁ κύων προσεπάθει νὰ διαφύγῃ ἐκβάλλων θρηνώδεις μυκηθμούς, ἅμα δ' ἄφινον αὐτὸν ἔτρεχε ταχύτατα ἵνα ἐκφοβίσῃ τὸν κύριον ἐκεῖνον. Ἅπαξ ἐν τῇ σπουδῇ αὐτοῦ ὁ κύων ἔπεσε κατὰ γῆς· τότε ἠγέρθη ταχέως καὶ ἔδηξε τὸ μέρος εἰς ὃ ἔπεσε, μεθ' ὃ ἔτρεξεν εἰς τὸ κιγκλίδωμα. Ἐγέλασα ἰδὼν τὴν ὀργὴν μεθ' ἧς ἤθελε νὰ δαγκάσῃ τὴν γῆν, ὅπερ ἐκώλυσεν αὐτὸν νὰ φθάσῃ ἐν καιρῷ εἰς τὰς κνήμας τοῦ φεύγοντος μουσικοῦ.

(Ἐκ τῆς «Ἐπιστημονικῆς Ἐπιθεωρήσεως»)

Κ. ΚΟΣΜΟΒΙΤΣ

Ο ΛΟΥΣΤΡΟΣ

Θ' ἀφηγηθῶ πρὸς τοὺς ἀναγνώστας τῆς *Ἑστίας* γεγονὸς ἱστορικόν. Περιορίζομαι δὲ εἰς ἁπλῆν καὶ ξηρὰν τῶν γεγονότων ἔκθεσιν, ἐπαφίνων τὰ σχόλια τοῖς ἀναγνώσταις, καὶ παρασιωπῶ τὰ ὀνόματα τῶν ἐνδιαφερομένων, κηδόμενος τῆς μετριοφροσύνης καὶ τῆς φιλοτιμίας αὐτῶν.

Ἡμέραν τινὰ — δύο ἢ τρία ἔτη πρὸ τοῦ τελευταίου ῥωσσοτουρκικοῦ πολέμου — γνωστὸς ἔμπορος, ὁ κ. Π... ἵστατο πρὸ τῆς θύρας τοῦ καταστήματος αὐτοῦ, ἐν Κωνσταντινουπόλει. Νεανίσκος ἡλικίας δεκαπέντε ἕως δεκαεπτὰ ἐτῶν, σχεδὸν γυμνόπους καὶ κακοενδεδυμένος, εἰς τὴν ἐργατικὴν ἀνήκων τάξιν καὶ καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα ἐπαρχιώτης, πλησιάζει μετὰ συστολῆς τὸν καταστηματάρχην καὶ τῷ λέγει·

— Σᾶς παρακαλῶ, κύριε, μοῦ δίδετε δέκα παράδες;

— Δὲν ἐντρέπεσαι εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν νὰ ζητῇς ἐλεημοσύνην; ἀπαντᾷ ὁ κύριος Π... Διατί δὲν ζητεῖς ἐργασίαν;

— Ἀλλ' ἀπὸ ποῖον νὰ ζητήσω ἐργασίαν, κύριε; Εἶμαι ξένος, ἦλθα εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν χθὲς μόλις καὶ κανένα δὲν γνωρίζω. Ἔπειτα, καὶ τοὺς δέκα παράδες σᾶς τοὺς ζητῶ ὄχι διὰ ἐλεημοσύνην ἀλλὰ δι' ἐργασίαν.

— Καὶ τί ἐργασίαν θὰ κάμῃς μὲ δέκα παράδες; ἠρώτησεν ὁ καταστηματάρχης δυσπίστως μειδιῶν.

— Θὰ τοὺς φυλάξω, θὰ ζητήσω καὶ ἀπὸ ἄλλους κυρίους τὸ ἴδιο ποσόν, καὶ θὰ προσπαθήσω νὰ σχηματίσω *κεφάλαιον* διὰ νὰ κάμω μίαν ἐργασίαν.

— Καὶ τί ἐργασίαν θὰ κάμῃς;

— Τὸν *λοῦστρον*.

— Καὶ εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα πῶς θὰ ζήσῃς; τί θὰ τρώγῃς; ἐρωτᾷ ὁ κύριος Π... εὐχαριστούμενος ἐκ τῶν ἀπαντήσεων τοῦ νεανίσκου, καὶ εὑρεθεὶς εἰς διάθεσιν ὁμιλητικότητος.

— Ἔχω ἀπόφασιν νὰ μένω νηστικὸς ὅσο νὰ σχηματίσω τὸ ποσὸν ποὺ χρειάζομαι.

Ὁ ἦχος τῆς φωνῆς τοῦ ἐπιδόξου *λούστρου* ἐνέφαινεν εἰλικρίνειαν, τὸ δὲ σεμνὸν τῆς συμπεριφορᾶς αὐτοῦ τιμιότητα. Ἐφαίνετο ὅτι τὰ λεγόμενα αὐτοῦ ἦσαν ἀληθῆ. Ὁ κύριος Π... ἐσκέφθη ὅτι δὲν θὰ διεκινδύνευε μέγα ποσόν, ἴσως δὲ πράγματι θὰ καθίστα τὸ ἐγκαταλελειμμένον ἐκεῖνο πλάσμα εὐτυχές· διότι τὸ προσφιλέστερον τοῦ νεανίσκου ὄνειρον, τουλάχιστον κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν, ἡ μόνη αὐτοῦ φιλοδοξία συνίστατο εἰς τὸ νὰ γείνῃ λοῦστρος! Βεβαίως δὲ θὰ ἦτο εὐτυχής, ὅσον δέδοται εἰς θνητόν, καθ' ἣν στιγμὴν θὰ ἐλάμβανεν εἰς τὴν κατοχὴν αὐτοῦ τὰ διὰ τὸ λουστράρισμα ἀναγκαιοῦντα.

— Καὶ πόσα χρήματα θέλεις διὰ ν' ἀγοράσῃς ὅ,τι σοῦ χρειάζεται;

— Ἀρώτησα καὶ μοῦ εἶπαν ὅτι φθάνουν δώδεκα γρόσια (δύο καὶ ἡμισυ περίπου φράγκα).

— Δὲν σοῦ δίδω χρήματα, γιατὶ φοβοῦμαι μήπως μὲ ἀπατήσῃς, ἔλα ὅμως νὰ σοῦ ἀγοράσω τ' ἀπαιτούμενα.

— Τί εἴπατε; ..νὰ ἐξοδεύσετε τόσα χρήματα δι' ἐμένα χωρὶς νὰ μὲ γνωρίζετε!

— Ναί, θέλω νὰ σοῦ ἀγοράσω τὰ ἐργαλεῖά σου.

— Τότε, σᾶς εὐχαριστῶ, καὶ δὲν εὑρίσκω λόγους νὰ σᾶς ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην μου.

— Πήγαινε, συμφώνησε ὅ,τι χρειάζεσαι, καὶ φέρε ἐδῶ τὸν πωλητὴν διὰ νὰ τὸν πληρώσω.

Ὁ νεανίσκος ἀπῆλθε περιχαρής, μετ' ὀλίγον δ' ἐπανῆλθε συνοδευόμενος ὑπὸ ἰουδαίου κρατοῦντος τ' ἀναγκαιοῦντα δι' ἕνα λοῦστρον. Ὁ κ. Π... ἐπλήρωσε τὸν Ἰουδαῖον, ὁ νεανίσκος ἔλαβε τὰ ἐργαλεῖά του, ἐξέφρασε καὶ πάλιν τὴν εὐγνωμοσύνην του, καὶ ἤρχισεν ἀμέσως τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ καθαρίσας τὰ ὑποδήματα τοῦ εὐεργέτου του. Ὁ κύριος Π... ἐζήτησε νὰ πληρώσῃ πρὸς τὸν νεοφώτιστον λοῦστρον τὸ δικαίωμά του, οὗτος ἠρνήθη νὰ δεχθῇ τὴν προσφερθεῖσαν αὐτῷ δεκάραν, ἀλλ' ὁ καταστηματάρχης ἐπέμεινεν.

— Αὐτά, εἶπεν, εἶνε τὰ πρῶτα χρήματα ποῦ κερδίζεις ἐκ τῆς ἐργασίας σου. Φύλαξέ τα· θὰ σοῦ φέρουν καλόν.

— Καὶ σεῖς ὅμως δέχεσθε νὰ καθαρίζω κάθε ἡμέραν τὰ ὑποδήματά σας δωρεάν;

— Δέχομαι.

Καὶ καθ' ἑκάστην ὁ λοῦστρος ἐκαθάριζε τακτικῶς τὰ ὑποδήματα τοῦ εὐεργέτου του, ἐννοῶν νὰ ἐξοφλήσῃ οὕτω τὰ πρὸς αὐτὸν ὀφειλόμενα, ἀλλ' ἑκάστοτε ἠναγκάζετο ὑπὸ τοῦ κυρίου Π... νὰ λαμβάνῃ τὴν δεκάραν.

— Τώρα, τοῦ ἔλεγεν ὁ κύριος Π.. φρόντισε νὰ σχηματίσῃς ἕνα μικρὸ κεφάλαιον, καὶ ὅταν γίνῃς πλούσιος, τότε μὲ πληρώνεις τὰ δώδεκά μου γρόσια.

Ἐπὶ τρεῖς ἢ τέσσαρας μῆνας ὁ λοῦστρος ἐξηκολούθει νὰ καθαρίζῃ τακτικῶς καθ' ἑκάστην τὰ ὑποδήματα τοῦ κυρίου Π..., πληρονόμενος πάντοτε ὑπ' αὐτοῦ, ἔπειτα δὲν ἐφάνη πλέον. Ἄδηλον τί ἀπέγεινεν.

*

Παρῆλθον δύο ἢ τρία ἔτη, ἐξεράγη ὁ ρωσσοτουρκικὸς πόλεμος, οἱ Ῥῶσσοι διέβησαν τὸν Δούναβιν, ἐσταμάτησαν ἐπὶ πολὺ πρὸ τῆς Πλεύνας, μετὰ δὲ τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας αὐτῆς διέβησαν ἐν μέσῳ χειμῶνι τὸν Αἶμον, κατέβησαν εἰς Ἀδριανούπολιν καὶ προῆλασαν μέχρι τῶν προαστείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τέλος ἀπεσύρθησαν μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς πολυθρυλλήτου συνθήκης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου.

Ἡμέραν τινὰ ὁ κύριος Π... ἵστατο καὶ πάλιν πρὸς τῆς θύρας τοῦ καταστήματος αὐτοῦ, ὅτε νέος, καλοενδεδυμένος, τὸν πλησιάζει καὶ ζητεῖ ν' ἀσπασθῇ τὴν χεῖρα αὐτοῦ.

Ὁ καταστηματάρχης, νομίζων ὅτι ἔχει ἐνώπιον αὐτοῦ τεχνίτην καὶ τολμηρὸν λωποδύτην, καὶ ὅτι τὸ χειροφίλημα ἦτο ἁπλῶς ἑνέδρα κατὰ τοῦ ὡρολογίου ἢ τοῦ βαλαντίου αὐτοῦ, ἐπιπλήττει αὐστηρῶς αὐτόν, καὶ ἀποσύρεται ἐντὸς τοῦ καταστήματός του.

Ἀλλ' ἐνταῦθα εἶνε ἀναγκαία μικρὰ παρέκβασις. Μόνος ὁ ζήσας ἐν Κωνσταντινουπόλει γινώσκει τί σημαίνει *γιαγκισιδζῆς*, τουτέστι *λωποδύτης*, κατὰ τὴν ἐν Ἀθήναις καθιερωθεῖσαν ἔκφρασιν. Ἀνάγκη ἀπαραίτητος, ὅταν διέρχησαι ὁδοὺς τινας τῆς τουρκικῆς πρωτευούσης, καθ' ἃς ἡ τοῦ πλήθους κυκλοφορία εἶνε πυκνοτέρα, νὰ κουμβώσῃς τὸ φόρεμά σου καὶ νὰ προσέχῃς τὰ θυλάκιά σου, διότι ἄλλως μέγαν διατρέχεις κίνδυνον νὰ ἐπανέλθῃς οἴκαδε ἄνευ ὡρολογίου ἢ ἄνευ τοῦ βαλαντίου σου. Ὑπάρχουσιν ἐποχαὶ καθ' ἃς οἱ τῶν *γιαγκισιτζιδων* ἄθλοι λαμβάνουν ἀπιστεύτους διαστάσεις, καὶ ἄλλαι πάλιν καθ' ἃς οὗτοι καθίστανται ἀραιότεροι. Οὐδέποτε ὅμως ἐκλείπουσι καθ' ὁλοκληρίαν. Ἡ αὔξησις καὶ ἐλάττωσις τῶν ἄθλων τούτων σχετίζεται πρὸς τὴν αὐστηρὰν ἢ χαλαρὰν ἐπιτήρησιν τῆς τουρκικῆς ἀστυνομίας. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι οἱ *γιαγκισιδζῆδες* τῆς Κωνσταντινουπόλεως πάντοτε σχεδὸν εἰσὶ κομψῶς ἐνδεδυμένοι, ἵνα μὴ ἐμπνέωσι δυσπιστίαν πρὸς τὰ θύματα αὐτῶν. Πολλάκις βλέπεις εὐγενῆ κύριον, ὑψηλὸν φοροῦντα πῖλον, κομψότατα ἐνδεδυμένον, φέροντα ἐπὶ τοῦ στήθους παχεῖαν χρυσῆν ἅλυσον καὶ χρυσοῦν ὡρολόγιον. Τὸν ἐκλαμβάνεις ὡς ἄνθρωπον ἀνήκοντα εἰς τὴν ὑψηλὴν κοινωνίαν καὶ ὅμως εἶνε ἁπλούστατα λωποδύτης. Ἐπανέλθωμεν ἤδη ἐπὶ τὸ προκείμενον.

Ὁ κ. Π... ἐκλαβὼν τὸν νέον ὡς λωποδύτην, ἐπέπληξεν αὐτὸν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ κατάστημά του. Ὁ νέος ὅμως τὸν παρακολουθεῖ καὶ ἐπιμένει ν' ἀσπασθῇ τὴν χεῖρά του. Μά, τέλος πάντων, τί με θέλεις; ἐρωτᾷ μετὰ θυμοῦ ὁ καταστηματάρχης. Νομίζεις πῶς θὰ μπορέσῃς νὰ μὲ ἀπατήσῃς; Φύγε ἀπ' ἐδῶ ἀμέσως, εἰ δὲ μή σὲ παραδίδω εἰς τὴν ἀστυνομίαν.

— Δὲν εἶμαι, κύριε, *γιαγκισιδζῆς*· παρατηρήσατέ με καλά· δὲν μὲ γνωρίζετε;

— Ὄχι, δὲν σὲ γνωρίζω.

— Ἐσεῖς εἴσθε εὐεργέτης μου καὶ ἦλθον νὰ σᾶς εὐχαριστήσω.

— Ἐγώ!

— Ναί, ἐσεῖς.

Ὁ κ. Π... παρετήρει μετὰ προσοχῆς τὸν νέον, ἀλλ' ἦτο ἀδύνατον ν' ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν μνήμην αὐτοῦ τὰ χαρακτηριστικά του, ἀλλοιωθέντα ἄλλως ὑπὸ τῆς εὐζωΐας.

— Καὶ πότε σὲ εὐεργέτησα;

— Εἶνε τώρα τρία ἔτη. Ἐνθυμεῖσθε μίαν ἡμέραν ποῦ ἠγοράσατε εἰς ἕνα νέον τὰ ἐργαλεῖα διὰ νὰ γείνῃ λοῦστρος;

— Ναί, τὸ ἐνθυμοῦμαι.

— Λοιπόν, ὁ λοῦστρος ἐκεῖνος ἤμουν ἐγώ. Τὰ χρήματά σας πραγματικῶς μοὶ ἔφεραν καλόν.

— Καὶ πῶς τοῦτο;

— Εἰς διάστημα δύο περίπου χρόνων ποῦ ἔτρωγα ξηρὸν ψωμὶ μόνον καὶ ἐκοιμώμουν μέσα εἰς μίαν ἐκκλησίαν ἐκέρδησα πενῆντα λίραις τουρκικαῖς· ὅταν οἱ Ῥῶσσοι ἔφθασαν 'ς τὴν Ἀδριανούπολιν, μὲ τὰ χρήματά μου ἀγόρασα διαφορα ποτά, τὰ ὁποῖα μετέφερα 'ς τὴν Ἀδριανούπολιν καὶ τὰ ἐπώλησα εἰς τὸν ρωσσικὸν στρατόν. Ἡ πρώτη δοκιμή μου ἐπέτυχε λαμπρά, ἐμεγάλωσα τὴν ἐργασίαν μου, ἐκέρδησα πολλά, καὶ σήμερον, δόξα τῷ Θεῷ, εἶμαι πλούσιος. Τὰ πλούτη ποῦ ἀπέκτησα τὰ χρεωστῶ εἰς τὰ δώδεκα γρόσια, ποῦ μοὶ ἐδανείσατε. Τὴν περιουσίαν ποῦ σήμερον ἔχω τὴν χρεωστῶ εἰς ἐσᾶς καὶ θὰ σᾶς εἶμαι αἰωνίως εὐγνώμων.

«— Δὲν εἰμποροῦσα, μοὶ ἔλεγεν ὁ ταῦτα διηγούμενος κύριος Π... νὰ κρατήσω τὴν συγκίνησίν μου· χαρᾶς δάκρυα μοῦ ἦλθαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς· ἠσπάσθην τὸν καλὸν νέον, καὶ μετὰ δυσκολίας ἔπεισα αὐτὸν νὰ ἔλθῃ μαζύ μου καὶ νὰ τοῦ προσφέρω τὸ πρόγευμα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ».

— Καὶ τώρα, τί σκοπεύεις νὰ κάμῃς; Ἠρώτησεν ὁ κύριος Π... τὸν ἀπὸ λούστρου μετατραπέντα εἰς προμηθευτὴν τοῦ ρωσσικοῦ στρατοῦ.

— Πηγαίνω 'ς τὰ παραδουνάβια μέρη τῆς Βλαχίας, ἐκεῖ θὰ σκεφθῶ τί θὰ κάμω. Ἴσως δοκιμάσω τὸ ἐμπόριον τῶν σιτηρῶν. Ἀναχωρῶ σήμερα.

Ὁ νέος εὐχαρίστησε καὶ πάλιν τὸν κύριον Π... τὸν ἀπεχαιρέτησε καὶ ἀνεχώρησεν. Ἔκτοτε οὐδεμία ἐλήφθη εἴδησις περὶ αὐτοῦ.

Γ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ σοφὸς ἐρευνητὴς τοῦ ἰταλικοῦ μεσαιῶνος καὶ συγγραφεὺς τῶν περὶ Κερκύρας καὶ Ἀθηναίδος πραγματειῶν Γρηγορόβιος, ἐν προσφάτῳ ἀπηγήσει ἐκδρομῆς εἰς Σάρδεις τῆς Λυδίας, παρενείρει τὰς ἑξῆς σκέψεις· « Τὸ ἐκπληκτικώτατον μεγαλούργημα τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρξεν ὁ ἑξελληνισμὸς τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ γλῶσσα αὐτῶν καὶ ὁ πολιτισμὸς ἐπεκράτουν ἄλλοτε ἐφ' ὅλης τῆς δυσμικῆς Ἀσίας ἀπὸ τοῦ Πόντου μέχρι τῶν καταρρακτῶν τοῦ Νείλου. Πᾶσαι αὗται αἱ χῶραι ἀπετέλεσαν ὁμοῦ τὸ παγκόσμιον ἑλληνικὸν κράτος τοῦ Ἀλεξάνδρου. Οἱ Ῥωμαῖοι τὸ ἐκληρονόμησαν, μέγιστον δὲ κατόρθωμα αὐτῶν ὑπῆρξεν ἡ ἕνωσις τῆς Δύσεως καὶ τῆς ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς εἰς κοσμοπολιτικὸν κράτος, οὗ ἐφάμιλλον δὲν ἀναφέρει ἡ ἱστορία. Βραδύτερον τὸ ἀνθηρὸν ἵδρυμα ἐδιχοτομήθη, καὶ τὸ ἀνατολικὸν ἢ ἀλεξανδρινὸν αὐτοῦ τμῆμα κατεκτήθη ἐπὶ τέλους ὑπὸ Ἀράβων καὶ Τούρκων, ἐπὶ δὲ τῶν ἐρειπίων του ἀνιδρύθη τὸ κρατήσαν ἐπί τινα χρόνον τοῦ κόσμου κράτος τῶν Μωαμεθανῶν. Ὅ,τι δὲν κατώρθωσαν οἱ Πέρσαι τοῦ Δαρείου καὶ Ξέρξου κατώρθωσαν οἱ Τοῦρκοι. Γενόμενοι κύριοι τῆς Ἑλλάδος, εἰσώρμησαν εἰς Εὐρώπην. Ἔκτοτε ἐν Ἀνατολῇ, τῷ καλλίστῳ ἀποκτήματι τοῦ ῥωμαϊκοῦ κόσμου, ἡ σφαῖρα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἐσμικρύνθη. Κατὰ τὰς σταυροφορίας ἡ Εὐρώπη ἀπεπειράθη πάλιν ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν ἀρχαίαν συνάφειαν πρὸς τὴν ἑλληνορρωμαϊκὴν Ἀσίαν, αἱ ἀπόπειραι δ' αὗται ἐξηκολούθησαν ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τοὺς μακροὺς τουρκικοὺς πολέμους. Σήμερον τὸ μωαμεθανικὸν κράτος καταρρέει τμηματηδὸν καὶ αὐτὴ ἡ ἀνάκτησις τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶνε ζήτημα χρόνου καὶ εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς. Ἀλλ' ἡ Κωνσταντινούπολις ἀποτελεῖ τὴν κλεῖδα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἤκουσα ἀνθρώπους ὀνειρευομένους ὅτι ἡ Μικρὰ Ἀσία προώρισται ν' ἀποικισθῇ ὑπὸ Γερμανῶν. Ἀλλ' οἱ πολιτικοὶ οὗτοι τοῦ μέλλοντος λησμονοῦσιν ὅτι αἱ ἀκταὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας κατοικοῦνται καὶ νῦν ὑπὸ Αἰολέων καὶ Ἰώνων, ἔμειναν δ' ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου, τῶν Σελευκιδῶν, τῶν Ἀτταλιδῶν καὶ

τῶν Βυζαντινῶν ἑλληνικαί. Ἐκεῖ προώρισται ἴσως ν' ἀνακτήσῃ ὁ πανταχοῦ ἐνισχυόμενος ἐκ νέου ἑλληνισμὸς τὴν κοσμοπολιτικήν του σημασίαν ».

Γάλλος τις ἐστοιχημάτισεν ὅτι ἠδύνατο νὰ μείνῃ ἐπὶ δύο ὥρας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐνώπιον μικρᾶς τραπέζης πωλῶν ἀργυρᾶ πεντόφραγκα ἀντὶ ἑνὸς φράγκου, χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ πωλήσῃ τὸ ἐμπόρευμά του. Μεταβὰς πράγματι εἰς τὸ ὀπισθὲν μέρος ἤρξατο φωνάζων: «Πάρετε, κύριοι, πεντόφραγκα ἀσημένια καλὰ καὶ καινούργια ἕνα φράγκον τὸ ἕνα...» καὶ ἐδείκνυε τὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης του πεντόφραγκα. Οὐδεὶς τῶν διαβατῶν προσῆλθεν ἵνα ἀγοράσῃ, διότι πάντες τὰ ἐνόμιζαν κίβδηλα. Ἐπὶ τέλους εἰς προσελθών, ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν ἐξήτασεν ἓν τῶν πωλουμένων πενταφράγκων, ἠγόρασεν αὐτὸ καὶ μεταβὰς εἴς τινος χρυσοχόου τὸ ἐπέδειξεν εἰς αὐτόν. Τοῦ χρυσοχόου εἰπόντος ὅτι τὸ πεντόφραγκον δὲν ἦτο κίβδηλον, ἔδραμεν ὅπως ἀγοράσῃ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης ἀπολειφθέντα, ἀλλ' ἡ ὥρα τοῦ στοιχήματος εἶχε παρέλθει καὶ ὁ ἔμπορος τῶν πεντοφράγκων εἶχε γείνει ἄφαντος, κερδήσας τὸ στοίχημα διὰ τῆς θυσίας τεσσάρων μόνον φράγκων.

Τὰ ἑξῆς ἐπιστέλλει τις εἰς τὴν « Ἐπιστημονικὴν Ἐπιθεώρησιν » ὡς παράδειγμα τῆς νοημοσύνης τῶν μικρῶν πτηνῶν.

« Εἶχον δύο κανάρια, ἄρρεν καὶ θῆλυ, ἐντὸς κλωβοῦ, εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ ὁποίου εἶχα κρεμάσει μικρὸν στρογγύλον κάτοπτρον. Παρετήρησα τότε ὅτι τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος πτηνὰ ἐρράμφιζον τὸ κάτοπτρον καὶ παρετήρουν ἐν αὐτῷ, ἄλλοτε μὲν ταπεινοῦντα τὴν κεφαλήν, ἄλλοτε δὲ προσπηδῶντα ἐπ' αὐτοῦ, πολλάκις κατ' ἐπανάληψιν. Λαμβάνω μετὰ ταῦτα τὸ κάτοπτρον καὶ τὸ τοποθετῶ ἔξωθεν ἐπὶ τῶν κιγκλίδων τοῦ κλωβίου· πάραυτα βλέπω τὰ δύο κανάρια ἐρχόμενα νὰ σταθῶσιν ἀπέναντι τοῦ καθρέπτου, καὶ ποιοῦντα τὰ αὐτὰ καὶ πρό τινος σχήματα. Καλύψας τὸν καθρέπτην διὰ φύλλου χάρτου, παρετήρησα ὅτι τὰ πτηνὰ ἐκινοῦντο ἀνησύχως ἐν τῷ κλωβῷ· ἐγείρω τότε τὸ κάλυμμα, καὶ τὸ ἀντικαθιστῶ διὰ φύλλου κεκομμένου εἰς τρόπον ὥστε νὰ καλύπτεται τὸ κεντρικὸν μέρος τοῦ κατόπτρου, καὶ νὰ μένῃ ἐλευθέρα ἡ περιφέρεια· πρὸς μεγάλην ἔκπληξίν μου παρατηρῶ τότε ὅτι τὸ ἄρρεν, προβάλλον τὸ ράμφος του διὰ τῶν κιγκλίδων, ἀνήγειρε τὸ χάρτινον κάλυμμα, ἵνα ἐπαναλάβῃ τὰς οἱονεὶ αὐταρέσκους κινήσεις του. Τὸ παράδοξον τοῦτο γεγονὸς δεικνύει ὅτι τὰ πτηνά, — τοὐλάχιστον τὸ περὶ οὗ πρόκειται εἶδος — ἀναγνωρίζουσι τὴν εἰκόνα των, καὶ ὅτι ταύτην δὲν ἀποδίδουσιν εἰς πραγματικὴν παρουσίαν δευτέρου ἀτόμου, καθ' ὅσον τὰ δύο μου κανάρια οὐδεμίαν ἀνησυχίαν ἐπεδείκνυον πρὸ τῆς εἰκόνος των. »

Ὁ Chamberland, εἷς τῶν συνεργατῶν τοῦ Pasteur, ἔσχε τὴν εὐτυχῆ ἐπίνοιαν νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου τὸ διυλιστήριον, οὗτινος γίνεται χρῆσις ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ μεγάλου χημικοῦ, πρὸς ἀπαλλαγὴν τοῦ ὕδατος ἀπὸ τῶν μικροβίων, ἅτινα περιέχει. Ἡ συσκευὴ συνίσταται ἐκ πορώδους σωλῆνος ἐκ πορσελάνης, ἔχοντος μῆκος 20 ἑκατοστομέτρων ἐπὶ διαμέτρου 25 χιλιοστῶν. Δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἀκριβῶς ἐπὶ ὑδραγωγοῦ σωλῆνος, ὅπως ἐνεργήσῃ διὰ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς πιέσεως τῆς ὑπαρχούσης εἰς τοὺς σωλῆνας τούτους. Ὑπὸ πίεσιν δύο ἀτμοσφαιρῶν ἓν μόνον διυλιστήριον τοῦ εἴδους τούτου παρέχει καθ' ἑκάστην 20 λίτρας καθαρισμένου ὕδατος. Τὸ ὄργανον τοῦτο θέλει παράσχει μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὴν δημοσίαν ὑγιεινήν.

Πόσον ἀπιστεύτως φαρμακεῖά τινα κερδοσκοποῦσιν ἐπὶ τῆς τιμῆς τῶν φαρμάκων δύναται ἕκαστος νὰ κρίνῃ ἐκ τοῦ ἑπομένου ἁπλοῦ παραδείγματος.

Εἰσέρχεταί τις εἰς ἓν τοιοῦτον κατάστημα, ζητεῖ ἓν φάρμακον ἀξίας 1 δρ. καὶ 10 λεπτῶν, πληρώνει αὐτό, καὶ ἀναχωρεῖ ἀμέσως. Ὁ φαρμακοποιὸς λαμβάνει τὰ χρήματα, ἀλλ' ἐνῷ ἑτοιμάζεται νὰ τὰ ῥίψῃ εἰς τὸ συρτάριον, παρατηρεῖ ὅτι τὸν ἐπλήρωσαν μὲ νόμισμα κίβδηλον. Τὸ δεκάλεπτον εἶνε καλόν, ἀλλὰ τὸ ἀργυροῦν φράγκον εἶνε φανερὰ κίβδηλον. Ὅθεν πλήρης ὀργῆς βάλλει κραυγὴν ἀγανακτήσεως.

— Νὰ τρέξω νὰ τὸν πιάσω, κύριε; λέγει εἷς ὑπάλληλος τοῦ φαρμακείου.

Ὁ φαρμακοποιὸς προχωρεῖ μέχρι τῆς θύρας, καὶ ῥίπτει τὸ βλέμμα πρὸς τὴν ὁδόν, ἣν ἠκολούθησεν ὁ πελάτης.

— Τώρα δὲν ὠφελεῖ πλέον, ἀποκρίνεται, δὲν θὰ 'μπορέσῃς νὰ τὸν πιάσῃς· ὁ ἀχρεῖος ἔγεινεν ἄφαντος. Ἔπειτα, προσέθηκε χαμηλοφώνως, καὶ πάλι ἔχω κέρδος πέντε λεπτῶν.

Ὁ Ἐρρίκος Ἄϊνε εὑρισκόμενος ἡμέραν τινὰ εἰς περίπατον μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Μαξιμιλιανοῦ παρετήρησε μεγάλην ἀράχνην, ἥτις εἶχε συλλάβει μυῖαν εἰς τὸ δίκτυόν της, καὶ ἀφοῦ τῆς ἔρρόφησε τὸ αἷμα ἀπέρριψεν αὐτήν. Ὑψώσας δὲ τὸν δάκτυλον καὶ δεικνύων αὐτὴν πρὸς τὸν ἀδελφόν του:

— Παρατήρησε, εἶπεν· ἐδῶ συμβαίνει ὅ,τι καὶ εἰς τοὺς ἀνοήτους ἀνθρώπους ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ ἀράχνη εἶνε ἡ κοινωνία· τὸ δίκτυον αὐτῆς εἶνε οἱ γλυκεῖς λόγοι, οἱ ὁποῖοι μᾶς προσελκύουν καὶ μᾶς φέρουν εἰς τὴν παγίδα· ἀλλ' ὁ φρόνιμος καὶ ἰσχυρὸς τὸν χαρακτῆρα ἀνὴρ γνωρίζει νὰ διεκφύγῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον:

Καὶ δι' ἑνὸς τῆς ῥάβδου του κτυπήματος κατέρριψε τὸν ἱστὸν τῆς ἀράχνης εἰς τοὺς πόδας του. Ὁ ἀδελφός του προυχώρησε διὰ νὰ κατεπατήσῃ τὴν ἀράχνην. Ἀλλ' ὁ Ἐρρίκος, ἐμποδίσας αὐτόν,

— Ἄφησέ την νὰ ζήσῃ, εἶπεν. Ἀρκετὸν μόνον εἶνε νὰ καταστρέψῃς τὸ ἔργον τοῦ ἐχθροῦ σου. Ἐννοεῖς;...

— Δὲν μοῦ λές, Πέτρο, ἐκεῖνοι οἱ δύο ποῦ ἔρχονται ἀπὸ 'κεῖ κάτω εἶνε ἀδελφοί;

Πέτρος. — Γιὰ τὸν ἕνα τὸ ξέρω καλά, γιὰ τὸν ἄλλο ὅμως δὲν εἶμαι τόσῳ βέβαιος.

Ὁ κύριος. — Τί θέλεις, Μαρία;

Ὑπηρέτρια. — Ἤρθα νὰ σᾶς 'πῶ, ἀφεντικό, πῶς ἡ κυρία δὲν παύει νὰ μαλώνῃ μαζύ μου ἀπ' τὸ πρωΐ ὡς τὸ βράδυ. Δὲν 'μπορῶ πλέον νὰ ὑποφέρω καὶ θὰ πάω νὰ τῆς 'πῶ πῶς θὰ φύγω.

Ὁ κύριος. — Ἄχ, καλότυχο κορίτσι, νὰ 'μποροῦσα νὰ τῆς 'πῶ κἰ ἐγὼ τὸ ἴδιο!

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β'. 922.